

U

LIOPILAS
LEHT

13

JOUULUKUUL 1934

PÄEVALEHT

on erakondadest rippumatu,
üleriiklikult levinenuim
ning loetavaim
ajaleht.

„Päevalehe“ veergudel peegeldub kogu Eesti elu kõigis avaldusis.

„Päevalehe“ kuulutused väljendavad suurlehe mitmekesise ja arvurikka lugejaskonna nõudeid ja soove.

„Päevalehe“ ja „Laste Rõõmu“ tellimisi võtavad vastu „Pärnu Päevalehe“ talitus ja kõik postiasutused. Kuulutusi Pärnus võtab vastu „Pärnu Päevaleht“.

„Laste Rõõm“ meie populaarseim lasteajakiri

TEHNILISELT TÄIELISEM GRAAFIKATÖÖSTUS

TRÜKIKODA
KÖITEKODA
TSINKOGRAAFIA
LITOGRAAFIA
OFFSET-TRÜKK

Raamatu- ja kirjutusmaterjal. kauplused

Kirjanduse ja paberilaod on suurimad ja täielisemad Eestis

TALLINNA
EESTI KIRJASTUS-ÜHISUS

Peakontor ja graafikatööstus: Tallinn, Pikk 2. Oma telefoni keskjaam nr. 428-83
Raamatukauplused: Tallinnas, Jaani tän. 6, telef. 446-11; Pikk tän. 2, telef. 428-83

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄALEKANDJA

„Mingem nüüd Petlemma...“

Suure tule, waimustuse ja armastusega on palju noori töötanud Alma Materil tööwäljadel.

Üks semester on jälle otsitud ja wõideldud, igatsust ja soowu kantud sügawama ja kaunima elu järele. Paljud wõiwad rõõmsatena lõpetada semestrit ja minna Caaralinnast kodudesse pühitsema jõulupühi.

Akadeemiline elu on nii mõnelegi toonud pettumust, lahkheliseid, waenu sõprade wahetele ja rõõwinud ja porri tallanud kodu puhtust ja armastust.

Parimatele soowidele ja tahteswaldustele astus oma nõrkus risti teele. Hing jäi rahutuks.

Kuid kelle juurde läheb rahutu hing, nõrk iseloom, otsija?

On hing rahutu, kodutu, siis ei saa olla rahulik ja õnnelik.

Kellelt küsida toetust?

Inimestelt?

Euleb läbi elada ja wõidelda üksiklase wõitlus. Minna oma nõrkuse, häda ning suure hingelise puudusega Tema juurde. „Mingem nüüd Petlemma...“ Jõulukellade helinad ja kodu kutsuwad.

Kohtulijäile sirutawad wanemad, õed, wennad oma käed wastu ja otsiwad nende silmist õnne läiget ja paremaid mõtteid.

On sul rõõmu, parimaid mõtteid, soowu, mida wõiksid kodusega jagada!

Jõulupuud kodudes jõuluõõ waikusel ühes jõululaulu ja jõuluewangeeliumiga kõnelegu meile kõigile jõuluwalgusest, mis süütab põlema hinges usku ja silmis igawest lootust.

Ja palwetaolist fosistagu huuled ainukese soowina: „Mingem nüüd Petlemma...“!

Ünnistatud jõulupühi!

A. Meil.

Üliõpilaskondade liidust — riikide liiduni

XVII SELL Keskbüroo istung Tartus, 9. dets. 1934.

Teatavasti esitati X SELL juubelikonverentsi aegu (Tartus, 1933) kõigile SELL-maade valitsustele SELL-üliõpilaskondade poolt memorandum, milles rõhutati Balti-liidu tarvet. Arvestades nädal aega varem aset leidnud esimest Balti riikide välismistrite konverentsi ja vastavaid välisministrite külaskäike (Lozoraitis — Soome, Hackzell — Eesti), otsustati 17. SELL keskbüroo istungi poolt saata kõigile SELL-maade välisministritele järgnev telegramm:

„Tervitades esimest tähtsat sammu Balti riikide koostöös, avaldavad SELL-üliõpilaskonnad oma headmeelt nende meie kauaaegsete soovide täitumise üle ja töötavad omalt poolt võimaluste kohaselt kaasa aidata sellele töö edendamiseks.“

SELL-Keskbüroo sügisese istungi ajaks on ette nähtud oktoobri kuu. Selle ettekirjutuse kohaselt katsub siis büroojuhataja leida sobiva aja kõigile SELL-üliõpilaskonnale. Seekord ei olnud vastuvõetava termini leidmine kerge. Läti Vabaduspäeva ja Helsingi üliõpilaskonna aastapäeva ning veel teistegi põhjuste tõttu ei sobinud ükski termin ka mitte novembris. Nõnda lükkus keskbüroo istung üsna semestri lõpule. Seevastu aga viimaks 9. detsembril asetleidnud Keskbüroo istung möödus täielise üksmeele ja töömeeleolu tähe all.

Keskbüroo otsene ülesanne ongi konverentside resolutsioonide tegelik läbiviimine ja teostamise üle järelevalve. Seepärast kuulus XI Riia konverentsi resolutsioonide läbivaatamine esmajärjekorras istungi päevakorda. KB istung konstateeris, et kõik XI konverentsi resolutsioonid ja protokollid on üksikute SELL-üliõpilaskondade

poolt ratifitseeritud. Resolutsioonide lähemal vaatlusel selgub, et mitmedki neist juba teostamist on leidnud.

Rahvusvahelise Üliõpilasliidu (CIE) täidesaatva nõukogu istung peetakse seekord Bordeaux'is 27. dets. — 2. jaan. Sellest osavõtu õigus on kõigil CIE liikmetel. Kuid kaunis kallis osavõtumaks (120.— Ekr.) ja veel sõit (III kl. 150.— Ekr.) muidugi ei luba kõigil üliõpilaskondadel sinna esindaja saatmist. Nõnda selgus, et SELL-üliõpilaskondadest ainult Läti saadab esindaja, kauaaegse Läti üliõpilaskonna välistmk. juhi Olgerds Riterise. Ksv. O. Riteris esineb arvatavasti SELL-üliõpilaskondade nimel, kuna seks Eesti ja Leedu üliõpilaskondade täisvolitus on juba ja Soomest senini osaline volitus.

SELL ja Balti-Skandia üliõpilaskondade koostöö küsimus — ka selline punkt on KB istungi päevakorras. Seesuguse küsimuse päevakorda võtmise osutus seepärast tarvilikuks, et viimasel ajal on märgata Balti ja Rootsi üliõpilaskondade vahekordades elustumist. Siin tuleks mõelda eriti Rootsi Üliõpilaskondade Liidu välistmk. juh. B. Steenbergi suvist külaskäiku ja vastavaid leppeid koostöö suhtes Rootsiiga. Suhete loomine Rootsiiga on aga mitmesuguseid mõtteavaldusi esile kutsunud SELL- piires. Nõnda on Leedu Üliõpilaskonna esimees ajalehtedele andnud intervjuu, kus Rootsit vaadeldakse kui SELL-liidu liikme kandidaati — samasuguseid mõtteid avaldab ka Leedu üliõpilasleht. Teiselt poolt on aga teada, et Rootsi ei soovigi SELL-liidu liikmeks astuda. Igasuguste eksiarvamiste vältimiseks tulevikus oli ses küsimuses vaja SELL-keskbüroo seisukohta. Ja see seisukoht on järg-

nev. SELL-keskbüroo peab loomulikuks lähema vahekordade loomise SELL-üliõpilaskondade ja Rootsi vahel, kuid need sündigu väljaspool SELL-liitu, ja nõnda, et need SELL-koostööle tõkendavaks ei muutu. Nagu toal on neli seinat, nõnda on SELL-i piirid märgitud nelja liitlase läbi. Rootsi üliõpilaskonnaga (resp. Skandinaavia) ei ole SELL-üliõpilaskondadel veel pikemaid koostöö traditsioone ja oludki on vahest erinevad, seepärast võivad lähemad suhted küll olla teerajajaks kindlama koostöö vormi loomisel tulevikus.

Juba kevadisel SELL-konverentsil Riias andis Läti Üliõpilaskond kutse edasi IV SELL-talispordi - olümpiaadi Riias. Keskbüroo istungil määrati olümpiaadi korraldamise ajaks 26. ja 27. jaanuar.

Keskbüroo istung kiitis heaks ka mõned ettepanekud spordistatuudi muutmiseks. Esimene muutmissetpanek puudutab SELL-rekordite küsimust. Senine käsitlus SELL-rekordeist (spordistatuudi § 4) on oma määratluselt õige segane ja selle muutmiseks avaldati soovi juba X konverentsi resolutsioonides. Senised SELL-rekordid koosnevad ainult SELL-olümpiaadide rekorditest. Maksva statuudi järele võib aga kinnitamiseks esitada igat sportlikku kõrgsaavutist, milline on toimunud teise SELL-üliõpilaskonna esindaja juuresolekul. Seesugune määratlus võimaldab aga mitmesugust väärtõlgitsust ja ei anna mingis suunas ülevaadet. Neist kaalutlusist võrsus muutmissetpanek, kus eraldi räägitakse SELL-olümpiaadi-rekorditest ja SELL-rekorditest. Sõnastatult kõlab see järgnevalt: „SELL-olümpiaadi tippsaavutised kinnitatakse SELL-olümpiaadi rekorditeks. SELL-rekorditeks

loetakse need SELL-maade ülikoolides immatrikuleeritud üliõpilaste ja kahe aasta eest lõpetanute sportlikud tippsaavutised, millised on saavutatud Rahvusvahelises Kergejõustiku Liidus registreerunud organisatsioonide või üliõpilaskondade poolt korraldatud võistlustel. Iga üliõpilaskond esitab vastava maa üliõpilaskondade Keskbüroole, kes need konverentsile kinnitamiseks esitab.“

Teine täiendustepanek spordistatuutide suhtes käsitab soovitatavate alade küsimust. Viimasel SELL-kergejõustiku olümpiaadil Tartus tekitas mõningaid vaidlusi küsimus, kas soovitatavad alad annavad punkte, kui nad esinevad võistluskavas. Selguse saamiseks selles küsimuses võeti vastu spordistatuudi § 12 järgnev lisandus:

„Iga ala, mis esineb SELL-olümpiaadi kavas, annab punkte. Soovitatavaid alasid saab kava võtta kolme maa nõusolekul. Olümpiaadi kava peab korraldaja poolt olema laiali saadetud vähemalt neli nädalat enne võistluste algust ja vastulaused kava suhtes tuleb esitada korraldajale kaks nädalat enne võistluste algust.“

Sportlikest küsimusist oli kõnealuseks veel SELL-maade spordi-informatsiooniteose väljaandmise küsimus. Juba VI SELL konverentsil otsustati seesuguse teose väljaandmine ja VIII konverentsil kavandati küsimus täpsamalt, kuid tol ajal puudusid arhiivis veel andmed kõigi SELL-olümpiaadide kohta ja seepärast jäi teose ilmutamine soiku. Nüüd on arhiivis vastavad andmed olemas, seepärast tuleks asuda selle mõtte teostamisele. See SELL-üliõpilaskondade spordibrošüür sisaldaks artikleid SELL-maade üliõpilaspordist, SELL-maade üliõpilaskondade rekordid, SELL olümpiaadide tulemused ja rekordid, SELL-spordistatuudid, rändauhindade statuudid ja muud SELL-üliõpilaste spordielust.

Istungil oli käsitusel ka Keskbüroo juhataja valimismoo-

XVII SELL-KESKBÜROO ISTUNGIST OSAVÕTJAD.

Istuvad: E. SITSKA — KB juhataja, N. ELO — Soome Üliõpilask. välis-
toimk. juh., R. PLUME (Läti) — SELL president, L. RAUDSEP — Eesti
Üliõp. välistmk. juh., R. WILKS — Läti Üliõpilask. esimees.
Seisavad: K. ULVYDAS — Leedu Üliõpilask. välistmk. juh., E. PÖLD —
protokollija, E. ARNOLDIJS (Läti), H. ROMANS (Läti). (Puudub Eesti
Üliõpilask. esimees A. MEIL.).

dus, milline kevadisel Riia konverentsil tekitas pikki vaidlusi ja muutus isegi pidurdavaks konverentsi tööle. Riia konverentsi resolutsiooni kohaselt valitakse keskbüroo juhataja konverentsi poolt ja sellelt maalt, kus on keskbüroo asukoht. Valimisteks lähemate instruksioonide väljatöötamine pidi toimuma lähemal keskbüroo istungil. Juba Riia konverentsil tekitas vaidlusi küsimus, milline osa on keskbüroo asukohaga maal keskbüroo juhataja kohale kandideerijate selekteerimisel.

Ühelt poolt arvati, et keskbüroo asukohaga maa etendab KB juhataja valimisel ainult vahe-mehe osa ja esitab konverentsile samaväärselt kõik sellele kohale kandideerinud (Läti seisukoht). Teiselt poolt arvati et keskbüroo asukohaga maa tunneb oma kandidaate paremini ja seepärast tuleks teda usaldada kandideerijate selekteerimisel. (Eesti, Soome.)

Kõnesolev KB istung võttis vastu KB juhataja valimiseks järgmised juhised:

1) Keskbüroo juhataja koha vakantsuse puhul peab see maa, kus on KB asukoht selle eest

hoolt kandma, et leitaks uus kandidaat KB juhataja kohale ja samuti hoolitsema vaheajal KB tööde läbiviimise eest.

Kandidaadid esitatakse lähemale konverentsile valimiseks. Valimisel tuleb esmajoones arvestada keskbüroo asukohaga maa soovitusi ja arvamisi. Kuna konverents ainult kord aastas aset leiab, siis võib KB juhataja ametis pikkade vaheajade vältimiseks büroojuhatajat valida ka keskbüroo. See valimine vajab konverentsi kinnitust.

Eesti Üliõpilaskonna poolt tõstatati ka SELL-keele küsimus ja esitati soov inglise keele tarvituselevõtuks asjaajamiskeelena. Küsimus tuleb lähemale arutamisele XII konverentsil kevadel. XII SELL konverents toimub kevadel Leedus, kas Kaunases või Klapeidas. Konverentsi aeg selgub veel, kuid arvatavasti toimub see aprilli lõpul ja mai alul — ja võimalust mööda samaaegselt Balti välisministrite II konverentsiga Leedus.

Järgmine keskbüroo istung otsustati pidada 17. märtsil.

Ed. Sitska.

Välis-Eesti korp! Väinla 10-aastane.

6. detsembril jõudis üks meie noorematest üliõpilasorganisatsioonidest tähtpäevani, mil ta võis lugeda möödunuks esimese aastakümne oma elust. Nimelt asutati 6. dets 1924. a. *Danzigi Eesti Üliõpilaste Selts Väinla*, millest hiljem kujunes *Välis-Eesti korp! Väinla*.

Selle org-i tekkimise tõukejõuks oli vajadus luua sel ajal üsna arvukale Danzigi eesti üliõpilaspererele keskust, mis koondaks aktiivsemaid kaasvõitlejaid, süvendaks neis ka võõrsil olles rahvuslikku iseteadvust, võimaldaks üksteise abistamist akadeemilisel tööl ning aitaks kaasa selleks, et noortest teadusejüngritest ei kasva mitte ainult tublid insenerid, vaid ka samaväärsed ühiskonnaliikmed.

Esimesed aastad möödusid hoogsa arengu tähe all. Organisatsioon kasvas väliselt ja tihe-nes omavaheline side tõsisel in- tiimorganisats. vaimus. Kui algav majanduslik tagasimineku, kui ka elukalliduse tõus Danzigis sundisid paljusid katkestama seal õppimise ning omalajal ligi sajani ulatuv eesti üliõpilaste pere kuivas tunduvalt kokku. See asjaolu avaldas paratamatult mõju Väinla tegevusele. Tekkis vajadus laiendada org-i tegevust, ning selles mõttes loodi lähem kontakt 1929. a. asutatud *Brno Akadeemiline Selts „Eesti’ga“*, mis lõpuks viis mõlema org-i ühinemisele 1931. a. suvel *Välis-Eesti korp! Väinla* nime all. Kuna mõlemad orgid algusest peale olid tegutse-

nud oma siseelus korporatiivse kasvatusprintsipi alusel ja kandnud ühendava sümbolina välismärke, siis oli ka nime järelle korporatsiooniks muutmine vaid olemasolevale sisule välise koore andmine. Ühiseks välismärgiks võeti terrassinine müts must-valge-terassinise serva ja samades värvides paelaga.

eesti näitust (1930. ja 1934. a.), esineti ettekannetega Eesti üle jne. Erilisi loorbereid lõi ka aga Väinla kergespordi alal, tulles 1931. ja 1932. aastal Brno tehnikaukooli organisatsioonidevahelisel võistlusel ülikooli meistriks, võites mitmed murdmaajooksud jne.

Juba Danzigis loodi kartell

V-E. korp! Väinla eestseisus 1934/35 talvesem. Vasakult: Vambola Ratassepp, abiesimees; Felix Triefeldt, esimees; Ernst Kesa, kirjatoimetaja.

Siit peale algas korp!i elus uus tõus. Konvendi asukohaks sai Brno (Tshehoslovakkias). Kuna korp!i põhimõtetes peale muu on ette nähtud ka Eesti maa ja rahva tutvustamine välismail, siis arenes hoogsa siseelu kõrval ka elav välistegevus. Loodi suhteid teiste rahvuste üliõpilasorg-idega, võeti osa kõigist üliõpilaskonna üritusist, pühitseti väärikalt Eesti riiklikke kui ka korp!i omi tähtpäevi, korraldati koguni Brnos kaks

poola korp! *Wisłaga*. Brnos arenes aga eriti soe vahekord hõimuvõldele ungarlastega, mille resultaadiks oli kartell-leping korp! *Corviniaga*.

Raskem oli luua kontakti Tartu üliõpilasorg-idega. Semestri kestel lahutas suur geograafiline distants, semestri vaheajal aga vaibus tegevus üliõpilasorg-ides. Teiseks ei kipu- tudki väga sidemeid looma enne kui oli organisatsioon pikema arenemiskäigu järele omanda-

Robert Grauberg

Agu

*Kustutab selle ja kustutab teise
tähe, kuni taevas on tühi;
kahvatub viirastus valguse öise.*

*Taevas kuhugi ruumi kui hajuks;
kaotanu kuju ja kaotanu värvi,
viirastub maailm kõik petlikuks tajuks.*

*Siis äkki ruumi sügavan paon
miski pirruna põlema virgub;
valgusen üha ta kannul ja vaol*

*taevas taas saab ruumi ja kuju,
maailmgi taandub meelte pettest,
käänib tend käsi ja käänib tend taju.*

*Just kui vaiba all valgust müütab,
just kui turunaisena viina.
Ning siis — siis päikese põlema süütab.*

Templi päev...

*Täna taas sõnad kui maetud maha,
süda taas palvetab, palvetab tasa;
rõõm, ei: rõõmust heledam rahu
peidab varju kõik piina ja tusa.*

*Hing mu põlvitub, põlvitub põrmu,
vaiksen hardusen tänan sind, elu.
Piisaks tuld südame põleden ala
lõpuni käia, muud eales ei palu!*

*Piisaks et indu ja hoogu ja hurma,
rauda tulle hinge raseda valu, —
veriste jalgega rännata jõudu,
küsimata: kus on sinu talu?*

*Piisaks et jõudu endasalgava ohvri
armastada nagu armastas Tema,
— teiste õnnele kõik, mitte midagi enda,
jälil Ainusündinud Poja ja — ema.*

nud kindlama kuju ning võis väärika liikmena astuda teiste vanemate organisatsioonide hulka. Siiski EKL-i kuuluvate korplide esindajad võtsid korduvalt osa Väinla suvipidustustest, tekkis sõbralikke suhteid kaasvõitlejate vahel ning kuna Väinla liikmed akadeemilistes ringkondades oma esinemisega olid andnud laitmatu tunnistuse oma org-i kasvatuses ja distsipliinist, siis ei olnud takistusi EKL-iga lähemasse vahekorda astumisel ning möödunud kevadel kirjutati alla kartell-leping EKL-iga.

Praeguseni on V.-E. korp! Väinla pere kasvanud 106-liikmeliseks, neist 52 ksv!! ja 54 vil!! Algusest päale on liikmete hulgas kaaluvast enamuses insectorid. Konvent asub Brnos, kuna Viinis ja Varssavis on koondised. Konvendi esimeheks on praegu cand. ing. F. Triefeldt, abiks cand. ing. V. Ratassepp, kirjatoimetajaks cand. arch. E. Kesa. Vilistlaskogu asub Tallinnas. Esimeheks on dipl. ins. V. Vöölman.

Kümnes aastapäev ei anna veel põhjust juubeldamiseks, küll aga õigustab ta tõmmata

kriipsu alla senisele tegevusele, hinnates tehtud tööd leida õigustust oma olemasolule ning julgelt suunata pilku tulevikku. Rahuldustundega võib nentida, et Väinla on läinud teed, millisele tahtsid ta juhtida asutajad: Ta on saanud tihedaks sõpradekoondiseks, kes hoiab võõrsil õppivaid noori sattumast liigselt võõraste kultuuride mõju alla ning kasvatab tugeva rahvusliku joonega akadeemilisi kodanikke toeks Eesti riigile ja rahvale.

E. Kesa.

Brnos, detsembris 1934.

Kirjanduslikud uudismaad.

Hea üliõpilasromaan ootab kirjutajat.

Viimaste aastate kestel meie kirjanduslik elu on voolanud metsajõeekese rahuga. Käsitleti peamiselt kaasaegse sotsiaalse eluga ühendusesolevaid aineid ja oldi vähe huvitatud kirjanduslikele uudismaadele tungimisest, kuigi avalikkuses on korduvalt seda nõutud. Ühtlases voolavuses nagu kärestikud, mis paisutasid meeoleolu, mõjusid A. H. Tammsaare „Tõe ja õiguse“ esimese köite ilmumine, aguliromaanide žanrit algatanud A. Jakobsoni „Vaestepatuste alevi“ kirjanduslik sünd ja H. Raudsepa ajakajalise komöödia esilaulik „Mikumärdi“.

Käesolev hilissügisene romaanide-lõikus on asunud rahuldama juba aastaid rahvahulkades pulbitsenud janu uutele ainevaldadele. Sügis 1934 tähistab meie ajaloolise romaani taas-elustamist. Kui möödunud sajandi lõpul W. Scotti mõjul löi õitsele muinsusromantika, siis andsid E. Bornhöhe oma „Tasuja“, J. Järve „Vallimäe neitsi“, A. Saal „Vambola“ jt. Tänapäevale on need teosed enam kui vananenud — fantastilised seiklusjutud. Ajaloolisest ainevallast sotsiaalset elu-olu õieti kujutava, küpse romaani omame vaid Ed. Vilde „Mahtra sõja“ näol.

Tänavuses lõikus on välja paistev täiesti uudset ajajärku Maarjamaa minevikust valgustav romaan August Mälgu

Surnud majad.

Autor on võtnud oma ülesannet suure tõsidusega ja „vana hea Rootsi aja“ ühiskondlikku elu, kombeid ning maa poliitilist, majanduslikku kui ka kultuurilist elu uurinud sama põhjalikkusega, nagu Flaubert „Sa-

lambo'ga“ ühenduses kauget idamaad.

Hindamist vääriv töö on tehtud „Surnud majade“ loomisel. Kroonikatest on võetud oma-aja kombed ning rahva vanavara rikkalikkudest salvedest pildirikas, pisut piibililiku maiguga keel. Dialogi on lükitud lugematuid lauseid rahva vaimuvarrast, ebausust jne.

„Vana hea Rootsi aeg“ on leidnud meistri, kes suutis selle valada romaani kunstipärasesse vormi.

Teine juba muinsusromantika valda astuv teos on Mait Metsanurga „Ü m e r a j õ e l“. Muinas-Eesti jõulised kujud on siin rakendatud romaani lehekülgedele rohkem vaba fantaasia kui arhiivi uurimuste najal. Tegevusrohke romaan lõpeb esivanemate suure võiduhõisega Ümera lahingus. Mait Metsanurga isikust tingitult on aga peakujul Aliste vanemal rohkesti sugulusjooni metsanurgaliku tüübi Taavet Sooverega! Katse Muinas-Eesti võitluspäevi moodsas romaanis vormida on tehtud ning tunnustust vääriv.

Kolmandas uudses romaanis, Johannes Semperi „Ar m u k a d e d u s e s“, tungitakse inimhinge mõistatuslikku labürinti. Puhtakujuline psühholoogiline romaan a la Paul Bourget seisis seni meil söödis. Tundus, nagu polekski viljeldajaid. Ent aeg oleks nagu küps uuteks otsinguiks ja siingi leidub sulg, mis on valmis jälgima inimhinge hämaraid teid.

Kirjanduslikkude uudismaade vallutamine on värskuse ja käärimise tunnus. Aastakümneid ühtluse kammitsais viibinud pegasus nagu lehvitaks taas tiibu ja otsiks...

Otsida on veelgi. Ei saa möö-

da küll juba paljukorrutatud vabadussõja heroilistest, ent sa-geli ka meelegeitlikest päevist. Praegu Lääne-Euroopas kiires tempos põhjalikele eeltöile rajatud biograafiline romaan — kas või näiteks Stefan Zweigi „Marie Antoinette“, ootab meilgi sulge. Murranguaegade suured inimesed, nagu C. R. Jakobson jt. väärivad tähelepanu.

Lakkamatus eluläheduse ot-singuis sotsiaalselt just põhjas seisvate kihtide näol on sündinud unustama mõned just kõige tüüpilisemad ja omapärasemad küljed meie elus. Miks puudub hea üliõpilasromaan? On ju meie üliõpilaselu oma traditsiooniderikkuse ja maailmas ainulaadsema organiseerumismõõniga erakordne ja ainetpakkuv. Tänapäeva kõrval ärgem unustagem Gustav Adolphi-aegse akadeemia elanike dramaatilisi päevi. On ju August Kirsimäe „Puhastustuli“ — ent nentigem, et see oli esimese laastu löömine akadeemilise elu rikkusepuust.

Meie tõelise eliidi pahed ja voorused, Eesti „suure tuluallika“ — salapiirituse — veoga tegelejate päevamured, „halli sõe“ — Kohtla põlevkivi — kaevurite vintsutused — need on osakesed Maarjamaa elust. Siin pakub elu omapäraseid oksid, annab kindlasti ta kirjeldajalegi rohkem, kui tüütu halisemine ja edasi-tagasitargutamise sotsiaalselt viletsuses olevate kihtide leivamurede kulul.

Kui maksab hüüd positiivse romaani järele, siis tungitagu minevikku, kus võimalik avastada selliseid elunähteid, või astutagu olevikus eluradadele, kus pole ainult väärtuste hävitamine, vaid ka loomise võimalus.

Edg. V. Saks.

Üliõpilaskonna märgukiri

E. V. Hariduse- ja Sotsiaalministrile

Kõrgesti austatud

härra Minister,

Tartu Üliõpilaskond on suure huviga jälginud meie riigi ja rahva edasiviimiseks astutud samme ja on katsunud võimaluse piires kaasa töötada teadmises, et ka üliõpilased on kutsutud koos kogu kodanikkonnaga oma rahva saatuse määramisel kaasa rääkima.

Eriti südamelähedane on olnud üliõpilastele vana Alma Mater Tartuensis uuendatud kujul E. V. Ülikoolina. Eesti ülikooli kui tõsise teaduse asutuse, valguse ja vaimu vabaduse püüete igakülgne hoidja ja edendaja eduks on kogu meie rahvas palju ohverdanud. On ohverdatud selleks, et kõigil eestlastel oleks võimalus saada ülikoolilt kui oma rahva kultuuri teenistuses seisvalt asutuselt kõrgemat haridust.

Selles teadmises on Üliõpilaskond huvi tundnud ka üliõpilaste arvu piiramise vastu, mis seisnud päevakorral mitu semestrit. Nüüd on kavatsusest saanud kindlakujuline Ülikooli Nõukogu seisukoht.

Uute määruste kohaselt üliõpilaste arvulises piiramises ja nende valiku teostamises sisseastumisel võistluseksamite teel, palume käesolevaga ära kuulata Tartu Üliõpilaskonna juhatuse selle aasta 14. detsembri koosoleku teatavaid eriseisukohti, kuigi Üliõpilaskonna juhatus on täiesti teadlik selles, et need uued korraldused praegu ei riiva üliõpilaskonda otseselt, s. o. praeguseid üliõpilasi ega nende õigusi. Võiks koguni arvata, et praegustel üliõpilastel oleks põhjust häädmeeletki tunda uute tulevaste võistlejate juurdekasvu takistamises, ometi üliõpilaskond, mitte kartes intensiivset tööd ja pooldades õiglast võistlust, asub juurdekasvu kunstliku pidurdamise suhtes eriseisukohale.

Vaadeldes üliõpilaste arvu statistilist liikumist alates Eesti ülikooli algusest 1919. kuni käesoleva ajani, näeme, et üliõpilaste arv tõusis pidevalt kuni 1926. aastani, saavutades haripunkti 4651 üliõpilase näol. Alates sellest ajast kuni 1934. aastani, on üliõpilaste arv iseenesest järjekindlalt langenud igal aastal keskmiselt 258 isiku võrra.

Mis puutub üliõpilaste arvu järsusse tõususse käesoleva õppeaasta algul, siis Üliõpilaskonna juhatuse arvates on siin tegemist ajutise nähtusega. Põhjustasid seda ju olulised esitaks asutatud tehnikaosakond ja teiseks kuulduised üliõpilaste arvu piiramisest, võistluseksamitest, riigiteenijale edasiõppimise võimaluste kitsendamisest jne. Kõige kujukamalt tõendab seda käesoleva semestri lõpul eksmatrikuleeritute eelmistest aastatest tunduvat suurem hulk. Nii oli 1. detsembriks 1934. a. üliõpilasi rohkem eelmistest aastatest ca 400; sellest langeb 182 uuesti asutatud tehnikaosakonnale ja 100 endiste üliõpilaste arvele, nii et tõeliseks juurdekasvuks jääb ainult 118 uut üliõpilast. Selle suurenemise kordumiseks järgnevatel aastail nähtavasti puuduvad kindlad eeldused.

Ka võistluseksamite küsimuses on üliõpilaskond tõsiselt huvi tundnud, olles selles asjas elavas kontaktis muuseas ka ülikooli õppejõududega. Üliõpilaskonna juhatus on jõudnud kindlale arusaamisele, et

valiku teostamine kavatsatud teel siiski ei suuda viia välja soovitud sihile. Arvestades siinkohal kolme võimalust, s. o. selektsiooni teostamist gümnaasiumis, ülikooli astumisel ja ülikoolis õppetöö jooksul, tahab üliõpilaskond rõhutada just esimest ja kolmandat, jättes kõrvale teise, kui raskeltteostatava ja sageli juhuslikku ilmet kandva viisi.

Möödunud kevadel samade küsimuste päevakorrale kerkimisel asus ka keskvalitsus seisukohale, et keskkoolide reform selle küsimuse rahuldavalt lahendab ja eriliste korralduste järele vajadust ei ole. Seda otstarbekohaseks pidades tahab üliõpilaskond siinkohal eriti rõhutada üliõpilaste selektsiooni teostamise tähtsust ülikoolis eneses õppetöö jooksul, tarbekorral nõudmisi teadusliku töö suhtes veelgi suurendades. Üliõpilaskond on sügavasti veendunud, et parimad võimalused noorte kõrgema hariduse omandajate kõigkulgseks hindamiseks ja tingimata vajaliku võistlustprintsipi teostamiseks peituvad just õppetöö vastavas korralduses.

Üliõpilaskonnal on põhjust arvata, et üliõpilaste arvu kunstliku vähendamise korral satub hädaohtu senimaksnud põhimõte, et kõrgema hariduse saamine ärge olgu mingi kihi eesõigus. Senised kogemused on näidanud, et selajal kui riigis majanduslik elu on läinud kitsamaks ja järkjärgult on langenud üliõpilaste arv, on selle kõrval järjekindlalt suurenenud õppemaks ülikoolis. Laheda majandusliku elu ajal oli õppemaks 25 kr., siis 35 kr. Niipea kui üliõpilaste arv langes, tõsteti õppemaks 60 kroonile semestris. On põhjust arvata, et ühenduses üliõpilaste arvu piiramisega seisab üliõpilaskond uue õppemaksu tõstmise eel. Sellega satuksime olukorda, et üliõpilaste juurdekasv saaks toimuda mitte ainult loomulike annete põhjal, vaid selle järgi kas on ülikooli astuda soovijal küllaldaselt raha. Eesti rahva haridusloog ja kõrgemate riigiametnike ettevalmistamisel tekiks sellega teatud määral ebaterve suund. Päälegi ei luba praeguse haritlaskonna olukord riskida suurte võlgadega õppimist.

Eesti Üliõpilaskonna juhatus loeb oma kohuseks juhtida veel tähelepanu asjaolule, kuidas kujuneks üliõpilaste arvu kindlaks määramisel kavatsitava korra järele üksikute rahvuste suhe üliõpilaskonnas. Juba senine olukord on võimaldanud tekkida üliõpilaste jagunemise rahvuste järele ebanormaalsel proportsioonil. Eesti mõned vähemusrahvused on kõrgema hariduse leviku suhtes paremas olukorras kui eestlased. Mõned vähemusrahvused asuvad enamuses linnades. Praeguse majandusliku konjunktuuri juures on linnaelanikkonnal kergem laste haridust anda kui maaelanikel. Eriti siis, kui õppimise kulud on suured. Nii on suurel määral äri ja tööstuse alal tegev juudi ja saksa rahvus juba praegu ülikoolis õppimise võimaluste saamisel võrreldes eestlastega paremas olukorras. Kavatsitava korra juures kujuneks asjaolu üheltpoolt õppemaksu võimaliku tõstmisega, teiselt poolt üliõpilaste vastuvõtmisel ette kindlaksmääratud arvuga veelgi enam mõne rahvuse kasuks. On selge, et juhusliku ülikooli sisseastumise eksami sooritab paremini see, kel on paremad repe-

tiitorid ja eksamiks ettevalmistajad. Linnades asuvad vähemusrahvuste liikmed on sel alal kaugelt paremas olukorras kui enamuses maalt päritolevad eestlaste lapsed. Maalt tulevatel noortel ei ole rahagi kulutada seks, et lasta end võistluseksamitõks ette valmistada palgatud inimestel, nagu seda tavalliselt tehakse. Iseõppija õpib pikkamisi ja järjekindlalt ega saa olla hiilgav mingil sisseastumise võistluseksamil, vaid on seda alles ülikooli lõppeksamil. Päälegi mõjub sellise eksami edukusel suurel määral kaasa tööik, kuivõrd eksaminant on seltskondlikult kogenenud — jällegi linnaperekondade noortele teenimatu eesõigus.

1933./34. a. vahetusel oli Tartu ülikoolis 2835 üliõpilast. Sellest eestlasi 2369, saklasi 218, venelasi 115, juute 87. Iga 100 eesti üliõpilase kohta tuli 9,2 saksa, 4,8 vene, 3,7 juudi üliõpilast. Kui vaatleme nende rahvuste arvulist suhet Eestis, näeme, et 1. märtsil 1934. oli Eestis elanikkonnas iga 100 eestlase kohta 1,6 sakslast, 9,3 venelast, 0,5 juuti. On silmatorkav sakslaste ja juutide suhteline ülekaal ülikoolis. Sakslasi õpib Tartu ülikoolis viis ja pool korda rohkem ja juute seitse korda rohkem kui see on loomulik Eestis elavate rahvuste arvulise vahekorra seisukohalt. Kuna ülikoolis õppimise kulud suurel määral kannab riik, siis oleme praegu seisukorras, et riigikassa kulutab saksa rahvale kõrgema hariduse andmiseks viis ja pool korda, juudi rahvale kõrgema hariduse andmiseks seitse korda rohkem kui seda suhteliselt kulutab kõrgema hariduse andmiseks eesti rahvale.

Vaadeldes üliõpilaste jagunemist rahvuste järele teaduskondades, on mõnes teaduskonnas rahvuste arvulise suhte ebaloosulikkus veel suurem. Nii tuleb õiguste aduskonnas 100 eestlase kohta 4,7 sakslast ja

6,3 juuti, majanduste aduse osakonnas 100 eestlase kohta 3 sakslast ja 2 juuti, arstite aduskonnas 100 eestlase kohta 16,1 sakslast ja 7,6 juuti, rohute aduse osakonnas 100 eestlase kohta 16,2 sakslast ja 2,2 juuti, matemaatika-looduste aduskonnas 100 eestlase kohta 18,1 sakslast, 3,4 juuti. Saksa ja eesti rahvuse arvuline suhe on Eestis 1,6 sakslast 100 eestlase kohta, arstite aduskonnas ja rohute aduse osakonnas on üle 16 sakslase 100 eestlase kohta, sellega kümme korda rohkem kui see oleks loomulik, ja matem.-looduste aduskonnas koguni üle üheteistkümmene korra rohkem kui saksa rahva arv Eestis seda õigustaks.

Kavatsetav uus kord muudaks rahvuste suhet ülikoolis veelgi enam saksa ja juudi rahvuse kasuks, nagu eelpool juba tähendatud, ja eesti rahvuse kahjuks. Sellega Eesti riik kasvataks endale saksa ja juudisoost härrasrahvast, võimaldaks kõrgemat haridust nõudvaid ameteid järjest suuremal määral sakslastele ja juutidele, kuna eestlased taganeksid ikka rohkem vähem haridust nõudvatele ametitele. Osalt on tendents juba praegu nii. See annab saksa ja juudi vähemusrahvusele Eestis kindlama ja võistlusvõimelisema seisukoha kui seda on eesti rahvusel. Neil motiividel palub Üliõpilaskonna juhatus juhul kui üliõpilaste arvu kindlaks määramine on paratamatu vajadus, vähemalt jaotada vastuvõetavate uute üliõpilaste arv proportsionaalselt Eestis asuvate rahvuste arvule. Sel juhul jääks igal juhul vähemalt eesti jõukamale kihile tee ülikooli täiesti vabaks.

Palume, härra Minister, võtta häätahtlikult meie kui üliõpilaste ja eesti noorte seisukohti.

Täieliku austusega
esimees (allkiri).
sekretär (allkiri).

Filter üliõpilaste arvu piiramiseks.

(Projekt.)

Et viimasel ajal kõik avalikud ja mitteavalikud tegelased pead murravad, kuidas piirata üliõpilaste arvu, siis ei taha minagi teistest maha jääda, vaid esitan lühidalt filtri skeemi, millest peaks täielikult pii-

sama niisuguse kurva nähte kõrvaldamiseks, nagu seda on üliõpilaste ja muude haritlaste arvu kasvamine.

Tuleb maksma panna niisugune tseremoonia ülikooli astumisel, mille abil oleks igakülgselt võimalik

järele proovida tulevase tudengi võimeid ja küpsust teaduslikuks tööks. Ainult need, kes on edukalt täitnud kõik rituaalid, võivad hakata jalutama mööda koridori, kanda teklit, käia loengutel ja eksameidki teha.

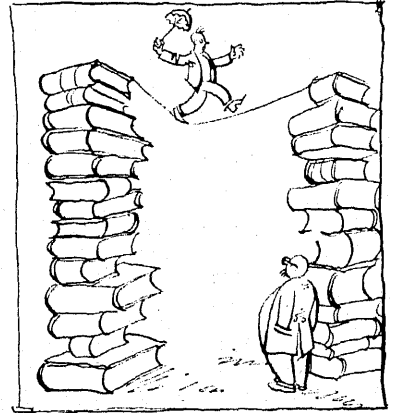
Kui tudengikssoovija nooruk astub esimest korda üle ülikooli läve, siis pannakse ta kohe kaalule

1. proovikatse.

2. proovikatse.

3. proovikatse.

Päev kaunil Capril. Matkamärkmeid Lõuna-Itaaliast.

Hommikul vara algab see teekond, pärast seda kui oleme käinud Vesuuvi turjal. Kuigi oleme väga väsinud öisest matkast, peame raputama endast unekuldolmu ja istuma autosse, mis sõidutab meid Sorrentosse, kaunisse rannalinna, sinise Vahemere kaldal. On ilus sõita. Tee kulgeb otse mööda Vahemere kõrget kallast. All sügaval sätendab sinine meri. Rand on palistatud valgete ning roosade lõunamaiste majadega. Punased katused tõstavad ümbruse maalilist ilmet. Kaugel sirutub püramiidina õhku kaheküüruline Vesuuv, lõppedes suitsujoaga. Tee aga lookleb mägesid mööda edasi, ületab kuristikku, tõuseb mäeharjale, laskub siis taas alla. Kuni jõuame Sorrentosse, tollesse idüllsesse merilinna. Vaatleme ärkavat tänavaelu. Naine tuleb vastu, hoides suurt saiakorvi pääs, mis püsib sääil, iseendast, ilma et vajaks käte abi. Mööduvad heinu kandvad eeslid. Väike loom nagu upuks heinakorvasse. Ainult pää ja jalaotsad paistavad. Mööduvad hobusemehed. Vankril on hiigelkõrged rattad. Juht ise on võtnud ülal vankris mugava asendi. Lebab ja suitsetab rahuli-

kult ja mõttesse süvenenult pikka piipu, kaitstud kõrvetava päikese eest varjuga, millega on varustatud kõik Itaalia kahe rattalised vankrid. Tulevad vastu ka mitmehobuselised rakendused, nende järel vanke, milles aset võtnud ligi paarkümmend inimest, suuri ja väikesi. Nagu tõeline potikoorem. Tänavä ääres aias aga naeratlevad oranžid apelsinid ja kollased sidrunid.

Palkame laeva, millega sõidame Sorrentost Caprile. Sõit on suurepärase, kuigi piserdab vihma. Meri on sinine, taevast sinine ja eemalt paistev Capri saari on sinine. Itaalia laevapoiss laulab ilusaid itaalia barkarooli. Randume Grande Marina sadamas. Kõisraudtee sikutab meid üles Capri külla.

*

Hulgume mööda Capri küla tänavaid. Tänavad on kitsad ja viivad ülespoole, kuna küla asub mäevuural. Tulevad vastu pakikandjad, sõimlevad itaalia keeles, kui neile ei märka teed anda. Eeslid suurte koormatega seljas kõnnivad mööda neidsamu tänavaid. Nendega tuleb

seltsimehelikult jagada teed. Need on aga üldiselt väga rahulikud loomad, igatahes palju külmaverelised, madalad kui pakikandjad inimesed. Kahl pool tänavat kasvavad apelsinid ning sidrunid ja viinamarjad ilutsevad pää kohal. Tarvitsed ulatada käe ja su pihku jääb täisküps apelsiin. Juba pistabki eidekene pää üle aia ja pakub sulle kobara häid, väga küpseid apelsine müüa naeruväärt odava hinnaga. Ostadki selle ja küll need maitsevad!

*

Ronime mööda Capri kõrgeid mäeselgi ja imetleme selle saare looduslikku ilu. Capri — see on hiigelkaljutükk kesk merd, järskude, peaaegu püstloodis merre kurrivate servadega. Kõrgetelt kaljurahkudest avaneb võrratuid vaateid saarele ja merele.

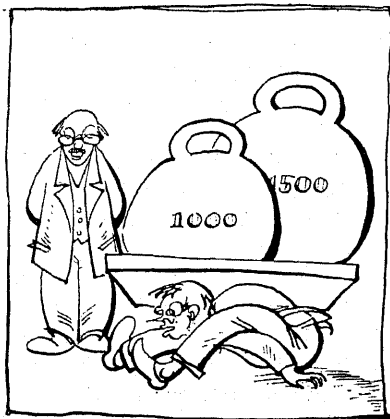
Capri — see on kõige heledama päikese ja kõige kõrgema taeva saar sinisises Vahemeres. Capri — see on kõige ilusam ja kõige veetlevam saar kogu maailmas. Juba iidsest ajast peale on ta olnud ihaldatud. Juba vanal Rooma ajal on ta olnud

(Nr. 1) ja proovitakse, kas tema teaduslik pagas omab ka küllaldast raskust, et kanda tudengi auväärset nime ega teeks häbi alma materi hääle kuulsusele. Selle järele aetakse sassi umbes kilomeetri pikkune niit (2) ja nüüd peab tulevane tudeng näitama oma püsivust ja kannatlikkust selle lahtiarutamisel ja kerrakerimisel. Sest üks ole tea-

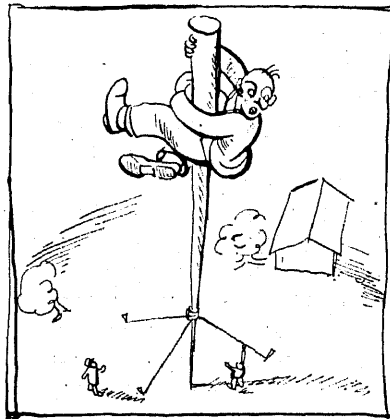
duski ainult keerukate sõlmede avamine, kus mitte alati ei saa tarvitada Aleksander Suure meetodit, vaid peab kasutama vaevarikkamaid teid. — Kui tudeng on sellegi ülesande õnnelikult sooritanud, algab kohe järgmine katse, et kindlaks teha, kas ta omab ka võimeid eksamite tegemiseks. Selleks lastakse tal jalutada mööda köit (3), sest

üks ole professorite keerdküsimuste vahel balansseerimine vähemalt nii sama raske ja üks ole esimene nõue hästi kasvatatud ja haritud inimesele see, et ta peab alati oskama tasakaalukalt esineda.

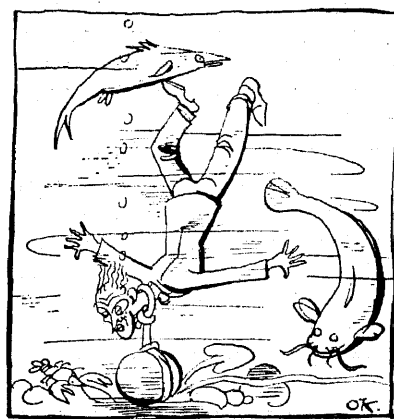
Oletame, et tudengi-aspirant on saanud hakkama sellegi prooviga ilma kaela või muude liikmete murdmata, siis määratakse kindlaks

4. proovikatse.

5. proovikatse.

6. proovikatse.

tseesarite puhkekohaks väsitavast poliitikatööst. Keiser Tiberius on lasknud ehitada siia suurepärase suvila, millest on säilinud praeguseni varemed. Ka leidub siin saarel külluses raidkunstis esemeid Rooma ajast.

Ka meie päevil on see saar säilitanud oma võlu. Paljud maailma kärast tiidnud on tulnud siia üksikule saarele unustama olnud ja leidma rahu. Nii näidati meile üht kaunist maja, mille ehitanud Axel Munthe, kuulus rootsi arst. Ta on valinud just selle kauge saare endale koduks pärast vahelduvat ning kirjut Pariisi elu. Siin on ta kirjutanud ka oma ülihuvitava ning paljudesse keelisse tõlgitud raamatu „San Michele“, milles ta vestab sellest kaunist saarest ja oma vaheldusrikkast elust.

*

Capri on lindude paradüis. Ta on puhkekohaks neile tuhandeile rästaile, soolindudele, lüokestele, tuvidel, põldpüüdele, ööbikuile, käblikuile, pääsukesile, kes tulevad palavalt lõunamaalt ja ruttavad kevadhooajaks Põhjamaa metsadesse ja põldudele. Saar on võetud praegu linnukaitse alla. Ühtegi lindu ei tohi nüüd enam tappa. Mõne aasta eest aga olid linnud saareelanikele suureks sissetuleku allikaks. Tuhanded väikesed laululinnud langesid siis halastamatute inimeste püünistesse, nad pakiti kastidesse ja rändasid Euroopa ilmalinnade restoranidesse, kus neist valmistati pikantseid rooge.

*

Juba oleme kõik sadamas laeval, see hiivab auru ja nüüd sõidame si-

VAADE SORRENTOLE.

nist koobast vaatama. Azuurne grott!

Olime kuulnud sellest juba enne Itaaliasse saabumist. Laev sõidab järsu kaljuseina alla. Paadimehed, kes tiirlevad kui kajakad kogu aeg meie laeva ümber, tulevad laeva juurde ja võtavad meid paatidesse. Siis sõutakse kiires tempos groti juurde. Kaljuseinas on väike avaus. Paadijuht käseb meil istuda paadi põhja ja kummardada pääd alla. Kuulame sõna. Nüüd liugleb paat läbi kitsa avause grotti... Oleme satunud tõelise muinasriiki. Olime kujutlenud seda ilusana, veetlevana, ent muljet, mille ta jätab teda esmakordselt külastajasse, ei suuda keegi aimata. See on uhkem ja säravam

kui ükski kunstlik palee. See on looduse poolt loodud kummaline loss, kus mäehaldjad peavad oma koosolekuid. Selles sinises koopas hakkadki uskuma vaimudesse ja saab mõistetavaks nende päratute maaluste rikkuste olemasolu, millest oled kuulnud niipalju lapsepõlves. Koopa vesi, millel liugleb paat, on kummaliselt sinine, helendav, kiirgav, särav, niisugune, mida võimatu sõnul kirjeldada. Katsud seda käega ja ei taha uskuda oma silmi.

Päikesekiired tungivad läbi merevee koopasse ja muudavad selle sisemuse unistavalt hämaraks. Ja muinasjutt on täielik, kui itaallastest saatjad hakkavad laulma ning toovad kuuldavale imekauneid itaalia

tema vastupanuvõime teadusliku töö raskustele (4), sest teatavasti pole mainitud kutsealaga seotud vaev ja töö mitte kergemate liigist. Et katsealusele vastu tulla, siis kestab proovimine ainult 48 tundi, sest üle selle ei tule harilikult tegelikult eluski ühtjärgi pingutada.

Nüüd jõuab tseremoonia lõppjärku. Katsealune viiakse Raadi väljale ja lastakse tal ronida raadiomasti tippu (5), et näha, kas tal on väljavaateid kõrgemale tasemele jõudmiseks ja orienteerimiseks teaduslikkudes sfäärides. Kui ta on jõudnud õnnelikult üles, lastakse tal seal natuke aega istuda ja vaadatakse, kas tal mitte pea ringi ei hakka käima. Kui ei, siis on ta küllalt küps noorelt professoriks saa-

miseks. (See katse oleks tulnud sisse seada küll juba ülikooli algpäevil, sest praegugi ei suuda mõni mees harjuda järsku saadud kõrge kohaga.)

Viimne katse tulevasele teadusmehele on sukeldumine (6) teaduse sügavusse, on esimeseks nõudeks igale õpetlasele. Sest juba ammu on jõutud äratundmisele, et mitte laiu-se, vaid sügavuse suunas tuleb töötada igal tõsisel teadlasel, kui ta tahab luua midagi tõesti jäädavat ja väärtuslikku. Ja selle sukeldusvõime proovimine toimub Emajõe sügavaimas kohas. Et noor inimene on alles vilumatu, siis kõikide teaduskondade ühisel vastutulekul on lubatud katsealusel tulevase teadusliku raskuse ja kaalu asemel kivi

kaela siduda. Kui katsealune selle maha jätab ja uuesti pinnale kerkib, siis nähtub sellest, et tema kopsud ei talu sügavuste hõngu ega ole ta kõlvulik teadusmehe karjäärile. Ainult need, kes vähemalt tunni jõepõhjas vastu peavad, on küpsed immatrikulatsiooniks. Aga palju neid ei ole, selles võib igauks olla kindel.

Nõnda siis — esimesel pilgul vaadatuna küll veidi keerukas ja aeganõudev protseduur, aga mis peasi: see annaks tagajärgi. Ja mõne aasta pärast poleks korralikule kodanikule tülik ja vaevaks enam ühtki esindajat tollest kergemeel-sest rahvatõust, keda kutsutase tudengiks.

King-Kong
(eraõpetlane).

Auhinnatööde teemad 1935. a.

I. USUTEADUSKONNAS.

- a) Uue Testamendi teaduse alalt:
 1. Neljanda evangeeliumi kokkupuuted sünoptikute traditsiooniga (ilma kannatamisloota).
- b) Dogmaatika alalt:
 2. Palve mõiste dialektilises teoloogias.
 3. Sotsiaaleetikast: Kirik ja riik iseseisvas Eestis (minevik, olevik ja tuleviku probleemid).
- c) Praktilise usuteaduse alalt:
 4. Ev.-lut. usu jumalateenistuse korra uuendamise püüded pärast ilmasõda (kirjeldus ja hinnang).
- d) Juttus:
 5. Luuka 14, 25—35.

II. ÕIGUSTEADUSKONNAS.

1. Statistika alalt: Käitis- ja kutsestatistika.
2. Tsiviilõiguse alalt: Pärivate ja legataaride vastutus päranduse võlgade eest.
3. Rahvusvahelise õiguse alalt: Kurjategijate väljaandmine.
4. Finantsõiguse alalt: Riigieelarve normatiivne iseloom.
5. Kriminaalõiguse alalt: Hädakaitse.
6. Raamatupidamise alalt: Äriramatud ja nende tähtsus töendava dokumendina kohtuasutuste ja maksuinstantside ees.
7. Majanduspoliitika alalt: Eesti iseseisvusaegse riikliku väliskaubanduspoliitika suunad ja areng.
8. Eesti majandusajaloo alalt: Eesti siseturu kauba vajadus ja tööstuslik areng 18. sajandi teisel poolel.

rahvaviise. Kõik hääled kajastuvad kümnekordselt koopa laestikkudelt ja võlvistikkudelt ja muudavad selle sulavamaks ning mõjuvamaks sümfoniaks.

Tahaksid unustada kõik olnu, jätta välisilma ning jäädagi siia vaimude riiki. Aga juba on lõppenud muinasjutt, juba kaunis laul, juba liugleb paat ja kannab su läbi kitsa avause tagasi argimaailma.

Nähtu jääb aga igaveseks meelde. Oled näinud seda, mida kunagi ei aimanud. Oled viibinud vaimude vahetus ligikonnas. Oled teinud nagu lepingu nendega ja tunned kui mingit kutset tagasi sinna ebatõelisse muinasmaale.

9. Tartu Linna poolt Jaan Tõnisson'i 60. a. sünnipäeva puhul asutatud auhinnatöö aine: Ühistegeliste ettevõtete likviidsus.
10. Eesti Üliõpilasseltside Vilistlastkogude Liidu auhinnatöö ained (auhinnaks on määratud kummalgi tööle 300 krooni). Töö esitamistähtaeg 1. okt. 1936. a.
 - a) Maareformi mõju maalisele rahvastiku tihedusele ja maa rahvastustumisele Eestis ja teistkordselt
 - b) Tööstussaaduste turg iseseisvas Eestis.
11. Akadeemilise Ühistegevuse Seltsi auhinnatöö aine (auhinnaks on määratud 100 krooni): Ühistegevuse Eesti rahvusliku kapitali moodustajana.

III. ARSTITEADUSKONNAS.

1. Anatoomia alalt: N. ischiadicus'e mootoriliste harude lokalisatsioon seljaajus.
2. Füsioloogia alalt: Vere alkalitagavarast keedusoola kaostamise järele (kliiniline uurimus).
3. Eripatoloogia, diagnostika ja teraapia alalt: Vere alkalitagavarast keedusoola kaostamise järele (kliiniline uurimus).
4. Kirurgia alalt: Maomahla muutusi peale maoreseksiooni Reichel-Polya järgi.
5. Pediaatria alalt: Juuste ja silmade värv eestlastel.
6. Neuroloogia alalt: Raua sisaldus peaaigus patoloogil-

Päike paistab jälle, meri säten-dab, kui jätame jumalaga Capri ja purjetame tagasi Sorrentosse. Kõik reisijad on vajunud mõttesse, igal on tegemist nende muljetega, mida on hangitud õhtusse kalduva päeva jooksul. Kaugel võidurõõmutseb Vesuuv, keegi aga ei pane teda enam tähele. Keegi ei märka ka rannalinn Sorrento ilusaid valgendavaid majakobaraid. Päike hakkab loojuma ja kuldab mere muinasjutuliseks doogaks. Meri on vaikne. On kuulda vaid laeva mootori ühetoonilist surinat. Juba kaob päike silmapiiri taha. Kui jõuame tagasi Sorrentosse, varjab ümbrust tintjas öö. Ruttu saabub lõunamaal pim-medus.

H. J.

liste protsesside juures (histokeemiline uurimus).

7. Farmakognosia alalt: Saponiindroogide alalhoiduvusest.
8. Farmatsöotilise keemia alalt: Elavhõbeda määramismeetodite võrdlev hindamine elavhõbeda preparaatides.

IV. FILOSOOFIATEADUSKONNAS.

1. Eesti keele alalt: Põhja-eesti murde ja lõuna-eesti murde vältuse erinevused.
2. Läänemere-soome keelte alalt: Hilistekkinud käanded läänemeresoome keelis.
3. Inglise filoloogia alalt: Inglise kirjanduse vastuvõtt Eestis (The Reception of English Literature in Estonia).
4. Eesti ja üldise kirjanduse alalt: Ed. Wilde eelnaturalistlik too-dang.
5. Üldise ajaloo alalt: Vene-Inglise suhted XX sajandi 1 kümnendil.
6. Eesti ja põhjamaade ajaloo alalt: Võitlus eesti keele õiguste eest ärkamisajal.
7. Eesti ja naabermaade muinas-teaduse alalt: Mõne eesti kivikalme ehituse ja leidude analüüs.
8. Filosoofia alalt: Rudolf Kallas'e „System der Gedächtnislehre“ filosoofilised ja psühholoogilised alused.
9. Eesti Akadeemiliste Naiste Ühingu auhinnatöö aine (auhinnaks on määratud 100 krooni): Esimesed Eesti naiskirjanikud, nende kujunemine, anded ja ideaalid.
10. Mandril elavate saarlaste auhinnatöö aine (auhinnaks on määratud 100 krooni): Muinassaarlaste eesti vabaduse eest võitlejatena ja selle võitluse organiseerijatena 14. sajandi keskeni.

V. MATEMAATIKA-LOODUS-TEADUSKONNAS.

1. Füüsikalise keemia alalt: Para-amiino-fenooli elektrokeemiline valmistamine.
2. Taimefüsioloogia alalt: Leherakkude osmootne väärtus lehtsammaldel.
3. Geoloogia alalt: Ühe Eesti vähema ala kvartaarja aluspõhja geoloogia.
4. Geomeetria alalt: Geomeetria Lobatševski tasapinnal analüütilises käsitluses, läh-tudes Felix Klein'i interpretat-

sioonist, eriti teise järgu kõvete meetrilised omadused.

5. Geofüüsika alalt:
Hüdrodünaamiliste liikumisvõrrandite rakendamine õhurõhu muutuste ennustamiseks madalrõhu alades.
6. Üldfüüsika alalt:
Ultravioletse kiirguse absorptsioon nitraatides mitmesugustel temperatuuridel.
7. Orgaanilise keemia alalt:
2,4-heksadieeni dimeeri struktuuri uuring.
8. Selgrootute zooloogia alalt:
Magevee-limuste levimine ja selle seos ökoloogiliste tingimustega (käsitada ühe Põhja-Eesti maakonna piirides).
9. K. O./Ü. „Looduse auhinnatöö teema (auhinnaks on määratud 100 krooni):
Männimetsad Saaremaal.

VI. LOOMAARSTITEADUSKONNAS.

1. Anatoomia alalt:
Norm ja variatsioon koduimeta-
jate seede-hingeorganite arv- ja
mõõtdandmetes.
2. Kirurgia alalt:
Millise osa moodustavad meie
hobustel kabjahaigused jäsemete
haigustest.
3. Patoloogilise anatoomia alalt:
Maksakaantõbi lammastel ja
veistel Eestis.
4. Veistehaiguste alalt:
Kliinilis-laboratoorse juurdlus-
te andmeid seedetrakti parasii-
tide esinemise kohta sigadel.
5. Endiste Üliõpilaste Seltsi „Raim-
la“ poolt asutatud Jaan Rumma
nimelise auhinnatöö aine (au-
hinnaks on määratud 150 kroo-
ni): Veisekiinivastsetest tekita-
tud majanduslik kahju Eestis.

VII. PÖLLUMAJANDUSTEADUSKONNAS.

1. Väetusõpetuse alalt:
Fosfor- ja kaaliväetiste tarvita-
mise võimalusist ja tähtsusest
Eesti põllumajanduses viimase
viie aasta vältel.
2. Maaparanduse ja sookultuuri
alalt:
Maaparanduses kasutatavate sa-
vi-dreenitorude valmistamine ja
kvaliteet Eestis.
3. Metsakorralduse alalt:
Kodumaa linnade metsad.
4. Taimekasvatuse alalt:
Umbrohu seemnete sisaldus põl-
lu mullas enne külvi ja pärast
vilja koristamist.
5. Loomakasvatuse alalt:
Veisekasvatuse arenemine Ees-
tis selle iseseisvuse aja jooksul.

Uudseid andmeid mullusest rahvaloendusest

Esitame mõningaid kokkuvõtteid rahvaarvu, soo, vanuse, perekonna-
seisu, rahvuse, riikkondsuse, hariduse
ja kirjaoskuse kohta.

Viimase rahvaloenduse andmeid
oli Eestis 1126413 elanikku. Nen-
dest mehi 528888 ja naisi 597525.

veel, et mehed on ülekaalus kuni 29
a. vanuseni, alles siis tekib naiste
ülekaal. Eriti aga vanemates aasta-
tes on naised ülekaalus. Vanuse
kohta annab ülevaatliku pildi ta-
bel nr. 1.

Peatudes perekonnaseisu (tab. nr.

Rahva vanuslik koostis 10 a. vanusrühmade järgi 1. märtsist 1934. a. (Tab. 1.)

	Absoluut arvud			%		
	M.	Na.	K.	M.	Na.	K.
0—9 aastani	88684	86499	175183	16,8	14,5	15,6
10—19 „	81578	80273	161851	15,4	13,4	14,4
20—29 „	100976	100175	201151	19,1	16,8	17,9
30—39 „	80036	92566	172602	15,2	15,5	15,3
40—49 „	13127	78901	142028	12,0	13,2	12,6
50—59 „	53012	66820	119832	10,0	11,2	10,6
60—69 „	37263	52373	89636	7,1	8,8	8,0
70—79 „	19237	31347	50584	3,6	5,3	4,5
80—89 „	4093	7383	11476	0,8	1,2	1,0
90—99 „	203	554	757	0,0	0,1	0,1
100 ja üle „	2	3	5	0,0	0,0	0,0
Kokku	528211	596894	1125105	100%	100%	100%
Teadmata	677	631	1308	0,1	0,1	0,1
Üldse	528888	597525	1126413	—	—	—

Rahvastikust elab: linnades 323007
inimest, nendest mehi 141761 ja naisi
181246. Alevites 26819 elanikku,
nendest mehi 12133 ja naisi 14686.
Valdades 767535 elanikku, nendest
mehi 366045 ja naisi 401490. Eraldi
on arvestatud ajateenijad kaitsevää-

2) juures tuleb märkida, et perekon-
naseisu tabelist on väljajäetud lap-
sed kuni 15 eluaastani. Lapsed mõ-
jutaks muidu tunduvalt vallaliste
arvu, kuna lapsi on 261921, nendest
mehi 132685 ja naisi 129244.

Iseäranis silmatorkav on leskede

Perekonnaseis 1. märtsil 1934. a. (Tabel 2.)

	Absoluut arvud			%		
	M.	Na.	K.	M.	Na.	K.
Vallalised	155589	157442	313031	39,5	33,8	36,4
Abielus	215059	213163	428222	54,6	45,8	49,8
Abiel. kuid elav. lah. 4011		5521	9532	1,0	1,2	1,1
Lesed	16152	85125	101277	4,1	18,3	11,8
Lahutatud	2927	4565	7492	0,8	0,9	0,9
Kokku	393738	465816	859554	100%	100%	100%
Teadmata	2465	2465	4930	0,6	0,5	0,6

lased, välisvetes viibivate laevade
meeskonnad ja välismaal elavad isi-
kud, kuid kes rahvaloenduse ajal
viibisid Eestis. Arvuliselt 9052, nen-
dest mehi 8949 ja naisi 103.

Antud arvudest paistab silma suur
naiste ülekaal nimelt 68637 inimest
ehk 6,1% rahvaarvust. Huvitav on

meeste ja naiste vahekord, kusjuures
naised ületavad mehi mitmekordselt.
See on suurelt osalt tingitud maa-
ilma- ja vabadussõja tagajärgedest
aga ka naiste pikemast elueast.

Rahvusest (tab. nr. 3) moodus-
tab suure enamuse 88,7% endast-
mõistetavalt eestlased. Petserimaa

Rahvus 1. märtsil 1934. a. (Tabel 3.)

	Absoluut arvud			%		
	M.	Na.	K.	M.	Na.	K.
Eestlased	465789	526731	992520	88,2	88,2	88,2
Neist setud	7377	7584	14961	1,4	1,3	1,3
Venelased	44572	48084	92656	8,5	8,1	8,2
Sakslased	6534	9812	16346	1,2	1,6	1,5
Rootslased	3665	3976	7641	0,7	0,7	0,7
Lätlased	2254	3181	5435	0,4	0,5	0,5
Juudid ja muud	5102	5147	10249	1,0	0,9	0,9
Kokku	527916	596931	1124847	100%	100%	100%
Teadmata	972	594	1566	0,2	0,1	0,1
Üldse	528888	597525	1126413	—	—	—

on siiski erand. Seal ületavad venelased eestlasi 19761 inimese võrra. Sakslastest elab suur osa linnades nimelt 13285 inimest ehk 81,3%. Lät-

laste % Tartus veidi madalam kui terve riigi keskmine.

Riikkondsus on suurel osal rahval samuti eesti, ja nimelt 98,9%.

Haridus 1. märtsil 1934. a. (Tabel 4.)

	Absoluut arvud			%		
	M.	Na.	K.	M.	Na.	K.
Lõpetanud: alghar.	229801	270666	500467	53,5	56,7	55,2
Keskhariduse	14410	26070	40480	3,4	5,5	4,5
Kõrgema hariduse	5989	1444	7433	1,4	0,3	0,8
Lõpetamata: algh.	129553	139487	269040	30,1	29,2	29,6
Keskharidus	42746	35988	78734	9,9	7,6	8,7
Kõrgem haridus	7224	3479	10703	1,7	0,7	1,2
Kokku	429723	477134	906857	100%	100%	100%
Pole k. üldse käinud	97104	119457	216561	18,4	20,0	19,3

lasi elab peaaegu võrdselt nii linnades kui maal. Eriti aga elab neid Petseri ja Valgamaal.

Kui vaadelda Tartu linna rahva koosseisu, siis siin on eestlasi 87,6%,

Nanseni passiga elab 7832 inimest ehk 0,7%, saksa-, läti-, vene-, poola riikkondsusega isikuid, igat eraldi 0,1% ja teisi veel vähem. Küll on aga mõned ka persia, hiina, türki,

Kirjaoskus 1. märtsil 1934. a. (Tabel 5.)

	Absoluut arvud			%		
	M.	Na.	K.	M.	Na.	K.
Täielikud kirjaosk.	424987	469222	894209	96,5	91,8	49,0
Oskavad ainult lugeda	3446	16712	20158	0,8	3,3	2,1
Ei oska lugeda ega kirj.	11742	25076	36818	2,7	4,9	3,9
Kokku	440175	511010	951185	100%	100%	100%

sakslasi 4,6%, venelasi 4,5%, lätlasi 0,5%, rootslasi 0,1%, juute ja muid rahvusi 2,2%. 0,5% rahva kohta puuduvad andmed. Sellega oleks eest-

vatikani, uruquai jne. riikkondsus. Need on aga üksikud isikud ja peatuvad siin ärilistel põhjustel.

Hariduse (tab. nr. 4) arvamise

juures on huvitav märkida, et 19,3% rahvast ei ole üldse koolis käinud. Suur hulk nendest aga siiski oskab lugeda ja kirjutada — kui hästi — see on muidugi iseküsimus. Veel paistab silma, et naised lõpetavad keskkooli hulga suuremal määral kui mehed (protsent vastavalt 5,5 ja 3,4) kuid ülikooli astub neid %-liselt märksa vähem ja lõpetab ülikooli hoopis väike protsent (vastavalt 1,4 ja 0,3). 2995 isiku hariduse kohta puuduvad andmed, aga see üldpilti eriliselt ei mõjuta.

Kirjaoskuse tabelis (tab. nr. 5) ei ole arvestatud lapsi kuni 10 eluaastani. Kuna kooliskäimine on kohustuslik, siis laste kirjaoskus mõjutaks tunduvalt üldist kirjaoskuse %-ti ja ei oleks võimalik saada selget ülevaadet täiskasvanute kirjaoskusest.

Täielikult kirjaoskamatuid on rahva arvust 3,9%. Selles suhtes naised ületades tublisti mehi (vastavalt 4,9% ja 2,7%). Eriti nõuab allakriipsutamist, et Petserimaa elanikkonnast 35,3% ei oska lugeda ega kirjutada. Linnades on kirjaoskamatute protsent 1,5, alevites 4,7 ja maal valdades 5,0. Maa protsent on tunduvalt mõjutatud Petserimaast, kuna ilma Petserimaata vastav protsent langeb alla 3,0.

V. Jako.

JÕULU

Tänavu on kirjanduslik elu näidanud elavnemist mitte ainult ühes suunas. Traditsiooniks kujunenud jõuluelne hooaeg on seekord toonud turule raamatuid suuremal hulgal ja mitmekesisemalt kui eelmistel aastatel, see oleks n. ö. väline menu. Aga kirjanduse sisuline külg näib sel aastal pälvinuvat enam huvi kui kunagi varem. Ajalehed, nii palju kui nad kirjanduse jaoks ruumi leiavad, on pikemategi arvustustega kajastanud uute teoste ilmumist. Huvi kasvu kirjanduse vastu laiemateski ringides näib mõjutanud olevat muu seas ka esmakordne riigivanema auhinna määramine, millega äsja krooniti meie proosa vanameister A. H. Tam-

saare ja K. A. Hindrey. Ons kirjandus üle saamas publiku osavõtukriisist? Kes teab. Mõningaid märke selles suunas tahaks nagu näha.

Mida pakub siis tänavune kirjanduslik lõikusekuu? Üldiselt on esindatud kõik kirjandusliigid, ülekaalus aga, nagu muide juba ligi pooltosinat aastaid, romaanid. Peatagem silmapaistvamate algupärandite juures.

Riigivanema laureaat Tammsaarelts ilmus juba hooaja alguseks teisest tüsedam „Elu ja armastus“. Arvustusi selle teose üle on ilmunud pea igas ajaleheski. Mõnedes üksikasjades arvustus on läinud kaunis teravaltki lahku, võib

olla tingitult ühe või teise arvustaja subjektiivselt suhtumisest kas teemi või käsitluse. Ühed tahavad näha „Elu ja armastuses“ saavutust, mis „Tõe ja õiguse“ ületab, teised arvavad vastupidist. Kindel on siiski üks asi: „Elu ja armastus“ kuulub tänavuaastaste romaanide relatiivsesse paremikku ja temaga tutvumist peab soovitama mitte ainult spetsiaalsetele Tammsaare-austajatele.

Mait Metsanurk on oma ajaloolise romaaniga „Ümera jõel“ haaranud ainesse, mis on seisnud kasutamata. Bornhöhest ja Saalist saadik. Romaan käsitab romantilistes värvides muistsete eestlaste võitlust läänest sisse tungivate ristirüütlitega, samas ka tolleaegset elu üldse, argipäeva muude — sekeldustegagi. See on taustaks. Tegelasend, mis sellel taustal liigub, ei koosne mitte ajaloolistesse rõivastesse pandud muuseumi-mannekeenidest, vaid kõik tegelased tunduvad tõeliselt elava-

MEIE TEADUSTE UUDISMAALT

ANKEET VIII

Eesti ülikool eesti teaduse arendajana

Käesolevas „Üliõpilaslehe“ numbris anname lühikese ülevaate juristidele väga olulise raamatu — *Õigusteaduse Sõnastiku* — sünnist. Mag. jur. E. Ilus, nimetatud raamatu kujustaja ja toimetaja, jutustab oma intervjuus järgmist:

„*Õigusteaduse Sõnastik*“ on üle 14 aasta kestnud töö vili. 1920. aastal moodustas Tartu Õigusteadlaste Selts juriidiliste oskussõnade komisjoni. Selle komisjoni esialgseks ülesandeks oli kohtuministeeriumi poolt Tartu Õigusteadlaste Seltsile seisukoha võtmiseks saadetud uue Nuhtlusseadustiku oskussõnade läbi vaatamine ja arvustamine. Komisjon, mille juhatajaks oli advokaat F. Karlson, olles oma esialgsed ülesan-

ded täitnud, jatkas tööd ning kogus oskussõnu kriminaal- ja tsiviilkohtupidamise seadustikkudest ning tsiviilmateriaalseadustikust. 1922. aastal Tartus ja 1923. a. Tallinnas peetud õigusteadlaste päeval kandis F. Karlson ette referaadi teemal: „kohtu keel“. Referent, aluseks võttes juriidiliste oskussõnade komisjoni tööst saadud kogemusi, esitas nimetatud õigusteadlaste päevadele terve rea teese kohtu keele kohta, mis kõik ühel häälel vastu võeti. Olulisim neist teesest oli: „Kohtu keel peab olema rahvapärane, loogiline, otstarbekohane, täpne ja õige väljendamisega, kaunis kõlavuses ja lühike kujus.“ „*Õigusteaduse Sõnastiku*“ koostamisel on püütud kõiki

neid nõudeid silmas pidada. Alul pidi sõnastiku koostama F. Karlson koos lektor Veskiiga, aluseks võttes Tartu Õigusteadlaste Seltsi juriidiliste oskussõnade komisjoni töövilja. Komisjon oli aga oma töö teinud kiirelt, sellepärast olid tema töötulemused lünklikud ja ebatäpsad. Et sõnastik täielik saaks, selleks tuli suur osa tööd alles teha. See töö toimus väljaspool Tartu Õigusteadlaste Seltsi, Tartu ülikooli nooremate õigusteaduse õppejõudude osavõtul päämiselt õigusteaduskonna seminari ruumes. Sõnastiku koostamisel on abiks olnud juriste kõikidelt õigusteaduse erialadelt. Eriti võiks nimetada ülikooli õppejõududest: professorid E. Ein, A-

tena; koguni enam: nad on suurel määral projitseeritavad tänapäeva, nad on üldinimlikkude probleemide kandjaks. Auahnus, võimujanu, vihkamine, armastus, isikliku hääolu taotlus, kohusetunne ja rida teisi tänapäev kui muiste osa etendavaid ja konfliktideks põhjust andvaid psüühilisi dispositsioone on romaani kujudesse mahutatud. See annab romaani sisule sügavust. Kummatagi ei vähenda see ei intriigipõnevust ega käsitluse laia maalilikkust, mille tõttu romaan on nauditav näit. ka kooliealisele noorsoole. Metsanurk on näidanud, et on võimalik ka praeguste nõudlikumate mõõdupuude juures jätkata romantiliste minevikujutustiste traditsioone.

Hoopis lähemasse minevikku, läinud sajandi lõppu või käesoleva algusse viib meid A. Jakobson oma romaaniga „Vallutaja d“. Nomi-

naalselt see romaan kuulub tsükli „Andruksonide suguvõsa“, on aga samas ka täiesti iseseisev teos. Võitlusest isa ja poja, vanade talupere-mehe ideaalide ja uemate tuulte vahel räägib see raamat. Selles raamatus pole peenutsevat nikerdamist detailide kallal, kõige kandjaks on jõud, füüsiline jõud, tahaks öelda. Romaan pole Jakobsoni nõrgemaid.

Koguni teine maailm on see, millesse satume Johannes Semperi „Armukadeduses“. See on romaan esmajoones intellektuaalset naudingut hagejale. Kui allakirjutanu üldiselt kaldub kergesti vabandama eesti kirjanduse selle osa mittelugemist, mis käsitleb üldinimlikke probleeme, neid, mis sidumata meie maa ja rahvaga, siis kõnesoleva romaani suhtes peab tegema kindla erandi. Kes julgeks mõõnda, et on kerge kesta võistlust vanemate kül-

tuuride kirjandusega, kui käsitlusel on adekvaatselt võrreldavad teemad? Aga „Armukadeduse“ autor võistleb edukalt. „Armukadedus“ evib täiesti erandliku seisukoha meie romaanide keskel. Kui siin näiteks sündmustikupiltide kirevusele ja miljöo mitmekesisusele pole omistatud erilist tähtsust — kogu tegevus kulgeb ühes ringkonnas — intelligentside — akadeemiliste, kunstite, kirjanduse, ajakirjanduse inimeste — siis seda enam on mõttelist ja tundmuselist põnevust. Ettevõetud nähtuse — armukadeduse (muidugi siis ka armastuse) analüüs on terav, täpne ja tühjendav. Vaielda võib vahest selle raamatu ideelise kandvuse üle, eriti praegu, kus kaldutakse elu väärtustama sotsiaalselt aspektilt. Aga indiviidi psüühilise kujutava raamatuna pälvib „Armukadedus“ üht esimestest kohta-

T. Kliimann ja St. v. Csekey, siis dr. ing. L. Lesment, mag. jur. H. Kristal, magnd. V. Nõges ja mina, olles viimased viis aastat komisjoni sekretäriks; riigikohtust: esimees K. Parts, liikmed J. Lõo ja T. Grünthal ning prokurör R. Rågo; advokaatidest: F. Karlson ja Hartmann; notaritest: H. Vihalem ja J. Kristelstein. Kohtuarstlikus sõnastiku osas aitavad lahkesti kaasa professorid A. Valdes ja M. Bresovsky. Sõnastiku saksakeelse osa kontrollis mag. Meder ning venekeelse osa läbivaatamine ja täpsustamine toimus ülikooli kriminalistika õpetaja A. Melnikovi († 1934) poolt.

Õigusteaduse Sõnastiku loomisel esialgseks töötulemuseks oli umbes 16000 kartoteek-sedelit. Nendest sedelitest tehti valimik, mis sisaldas umbes 8000 sõna.

Sõnastiku koostamistöö oli raske, kuna tuli väga palju termineid soetada. Selleks on kasutatud enam-vähem samu teid, mis on meil üldiselt kasutatavad: on liidetud olevaid sõnu ja tuletatud uudissõnu sufiksitate varal; samuti on sõnade laenamise allikaina silmas peetud eesti murdeid, soome keelt ja unustusse väibunud varemaageid eesti keelelisi vorme.

dest meie kirjanduse paremate raamatute seas. Seda raamatut haritud eestlane ei saa jätta lugemata.

Kahe aasta eest „Looduse“ romaani võistlusel startinud Leida Kibuvits on avaldanud jõuluks oma kolmanda romaani „Paradiisi pärisperenaine“. Kibuvits üllatab meid mõnevõrra miljöö-uudusega: päätegelaseks on silmapaistev näitlejanna, tegevuskohaks selle järgi siis teater ja ta kulsside tagune. Säilitades, osalt parandadeski oma isikupärast õige sädelevat stiili, mida on Kibuvitsa juures korduvalt kiidetud, annab ta õnnestunud teose, mida võib nautida peaaegu ühegi kaksipidimõtlemiseta.

J. Kärneri „Soodomakroonika“le“ on ajakirjanduses püütud kallale kippuda peamiselt sisu pärast. Mõned on näinud temas paljastusromaan, kus liiga selgesti läbi tunda olevat elavad eeskujud, teised pahandavad elu varjukülgede hoolimata lagedalekiskumise pärast. Kuigi eriti viimases etteheites ta-

liitmise teel on saadud näit.: sundtoom, eelispärija, vaibevara, kinnispant, heitlaps, kaasomand jne.

Sufiksitate varal on tuletatud väga palju sõnu, näit.: panus, avaldis, elatis, toimik, avang, sobing jne.

Murdest on laenatud näit.: hälvama, kaadama, maide jt.

Soome keelest on laenatud näit.: menetlus, raev, hagama, haldama jt.

Vanadest vormidest on elustatud näit.: lõiv, orbuma, tõivama, sinkus jt.“

Lõpetades oma intervjuu mag. E. Ilus tähendab, et:

„Sõnastikud sarnasel täiuslikul kujul mujal peaaegu puuduvad. Selliseid sõnastikke leidub vaid üksikute seadustikkude kohta, kuna osa meie seadusist on venekeelsed ning õpiraamatutenagi tuleb tihti kasutada vene- ja saksakeelseid raamatuid, siis on selline sõnastik otse hädavajalik. Sõnastiku päämiseks ülesandeks on meie õiguskeele ühtlustamine, täpsustamine ja kaunimaks muutmine kõlavuselt. Praegu tarvitatakse meil inetuid ja halbu sõnu terminitena, näiteks: veresegamine, korrarikkumine, kordasaatmine jne. Samuti puudub praegu meie juriidilistel terminitel sageli küllaldane täp-

sus. Meie vanemad juristid on uue sõnastiku suhtes „äraootaval seisukohal“, kuid ma olen kindel, et sõnastikus esitatud uuendused läbi löövad. Kui tulid sõnad „hagi“ ja „kehtima“, siis kaheldi ka nende läbilöövuses ning muiaiti nende sõnade tarvitajate üle, praegu on aga mõlemad nimetatud terminitest üldtarvitavateks muutunud.

Õigusteaduse Sõnastiku valmimisega ei lõpe komisjoni töö. Komisjon töötab edasi ning käib pidevalt koos üks kord kuus. Kui kunagi peaks olema tarvidus sõnastiku teise trüki järele, siis selleks ajaks komisjon kahtlemata on oma töös edasi jõudnud ning uus trükk võib tulla märksa täielikum praegusest.“

Käesolevas ülevaates on veel käsitlemata töö majandustsüklisse kuuluvate ainete õpetamisel ja arendamisel. Kuna tänane „Üliõpilaslase“ number on aga viimane sel aastal, siis lõpetame ülevaate õigusteaduskonna saavutistest eesti teaduse arendamisel. Majandustsüklisse kuuluvad ained on õigusteaduskonnal ühised majandusteaduse osakonnaga, sellepärast käsitleme töötulemusi nende ainete alal „Üliõpilaslase“ järgmises aastakäigus algavas ülevaates majandusteaduse osakonna tööst.

hab olla omajagu tõtt, on täielikuks nõrdimiseks põhjust siiski liiga vähe. Et meie väikelinnade ja alevikute elu näit. vaimsetelt huvidelt ei tea kui kõrgel ei seisa, et seal neid huvisid tihtipeale asendavad napsuvõtt, kaardilöömine ja keelepeks, ka keelepeksuks alust andvad seigad-seiklused, ega see nii vale ei ole. Iseküsimus on, et tahtnuks nähe veidi suuremat meistriüleolekut aimest, ka „huumori puhastavat ja leevendavat tuuleõhku“, mida õigusega puudab „Postimehe“ arvustaja Rj.

Oskar Lutsu „Vaikne nurgake“, pikem jutustus, lähemal romaanile kui novellile, on muidugi tere tulnud maiuspalaks Lutsu austajatele, kelle ring ei ole väike, kui küsida kirjastajate ja raamatukoguhoidjate arvamisi. Ka Lutsu on asunud uudse miljöö kallale, viinud oma tegevuse ehtsate ja kadaka-sakste ringkonda. Need saksa onklid ja tantud, need endised mõisnikud ja vanatüdrukuid aadlipreilid ja lisaks

nendele meie oma kannust võrsunud järelejooksikud — nende iseloomustusel on Lutsu tuntud huumorimeel maad pidutsemiseks. Selleski raamatus Lutsu on rahvakirjanik, öeldagu kas või ajaviitekirjanik — aga selle eest omas laadis täiuslikum kui näit. nii mõnigi mitmendajärgu suurus impoteeritavas tõlkekaubas.

Romaanidest on hetkel ilmumisel A. Mälgu „Surnud majad“, mis sügisel „Looduse“ romaani võistlusel saavutas esikoha sissetulnud käsikirjade hulgas. Seegi teos nii siis pääseb veel jõululaulale.

Vähem arvukalt kui romaanid on esitatud lühijuttude kogud. Pärilühijutte õieti kogudena ilmunud polegi. Domineerivad pikemad jutustused, milliseid keskmise suurusega novellikogusse mahub tükk neli-viis.

August Jakobsoni „Reisijad lõppjamaas“ koosneb neljast novellist ühele ja samale teemale: vanadus ja surm. Jakobsoni lemmitutele, ürgjõulistele-ürgmehistele

Semperi „Armukadedus“

Noor-Eesti kirjastus Tartus, 342 lk., hind 4 kr. 75 senti.

See on mina-vormis jutustet romaan psühholoogilise sihitaotlusega. Ent tegelasist on võtnud elavate inimeste kuju ainult mina-tegelane Maiste ja kaks naist tema ümber, Krista ja Herma. Kõik peale nende romaanis liikuma pand tegelased on küll kirjeldet amüsanantselt ja osalt plakatlikult-pealetükkivalt, kuid need ei ole elavad inimesed, vaid marionetid, kes tegutsevad autori meelevalda järgi, mina-tegelasele „negatiivideks“ ja lugejaile lõbususteks.

Toimetaja Uhaku kallal autori alter ego demonstreerib oma vaimset ning füüsilist üleolekut kohe esimeses peatükis, nagu hiljem ka kõigi teiste kaastegelaste kallal, olgugi et ta saatesõnas (lk. 12) üle-

olekutaotlust pidulikult maha salgas. Teist peatükki täidab prof. Marras pika jutustisega oma viltuläinud abielust, et siis lihtsalt kaduda romaani muidu nii sirgjoonelisest arengust. Kõige enam välja kukitab couleur local'i ja muude välispidustega („=,tabamiskirjaga“) on luuletaja Elfenbein, olles aga tegelikult autori luuletaja-mina projektsioon, millele see maha reageerib oma vihkamise luuletajakutse vastu. Elfenbeini kuju on juba täielik karikatuur, kes tegevellu asetuna sulaks kui lumememm kevadel. Tema füüsilise olemasolu motiveerimiseks autor pidanuks varustama teda vähemalt pangakontogagi, sest vaevalt küll inimene sessinases maailmas elab teatri priipääsmeist ja ühest luulekogust. Ent selline on kord „asjade koomiline kaksidus“, et ko-

hati materjal on tugevam kujundajast ja siis see puuk kipub elama autori kunstikavatsusest sõltumatult elu, nii et moonutispildi tagant hakkab paistma elav inimene. Muidugi ainult kuni autori „tulekuni“. Peaegu sama operetilist nägu kannab ka Raudhammas, see „tore poiss“, kes alul peategelaste lõbuks alatasa „jookseb nende ees ja taga“ ja hiljem kaob üleilmareisile. Pisut enam jumet on Krista kavaleride kujudes: maapastor Remmelgas ja tenor Link saavad kohati psühholoogiliseltki usutavaiks.

Pätegelaste kolmnurk näitab tüüpilist kiivuse funktsioneerimist kõigis selle tunt varjundeis, mida veidi keerustab ainult esialgu autoriteada-jääv asjaolu, et Maiste armastab rasedat naist. Viimase asjaolu kasutamise tõttu püüdnud kogu romaan teritub novellistikult nagu Nietzsche aforismi illustreerimiseks: „kõik naises on mõistatus ja kõigel temas on üks lahendus — see on rasedus.“

Armuvahekorra arenemist kirjeldatakse algusest lõpuni: sulnilist tähistet romantikumaitelisest „kohangust“ kõrtsis, kus Krista möödub sangarist justkui Neznakomka A. Bloki „Restoraanist“ — kuni nürisinnituse ebaappetiitsete stseenini. See Krista on „naine nagu ta on“ ja ka vahekorra kirjeldus on eestkätt asjalik.

Sellevastu Herma kirjelduses he-

sangaritele vanadus teadagi tähendab raskeimat võitlust. Tunda ennast ühel ilusal päeval välja sulatavat oma tavalisest tööst ja elust, see on Jakobsoni tüüpidele suurim traagika. Selle esitamisel Jakobson evib tähelepandavat meisterlikkust. Teatava määrani koorimata või väsitada võiva üksiasjalikkusega, millega J. kirjeldab oma kangelaste psüühhet, seltsib küll ja küll dramaatilisi põnevushetki, eriti silmapaistvalt näit. novellis „Hundid“ ja „Mark Loorensoni viimne võitlus“. Sünnitaja ja järeltulija vahetusest elu areenil annab autor meeldesöövivaid pilte. Tahaks öelda, et nendes novellides on Jakobson parem, kui oma senistes romaanides, eriti ei tunne siin Jakobsonile tavaliselt ette heidetud kirjutamiskiirust, vaid just vastupidi märkab silmapaistvat hoolt.

Peet Vallaku „Neli tuult

jalge all“ sisaldab neli jutustust kõige viimsema tänapäeva maaelust. S. t., et päevakorral on vekslid ja oksjonid, madalale läinud põllusaaduste hinnad ja kõrged pangaprotsendid. Aine on Vallakule tänulik. Temale omases kergelt groteskses laadis, ent põhiliselt realistlikult on ta joonistanud rea hästi meeldjäävaid ja ehtsatena tunduvas tüüpe, mis ilma liialdamata on „nagu elust võetud“. Positiivsus, mis esimeses jutus viib koguni „happy end'ini“, pole mitte programmi pärast tehtud, vaid on õnnestunud loomulik. Traagilistest situatsioonidest aitab üle huumor. Eriti kogu viimases novellis „Ristialune elu“ on seda nõnda rohkesti, et tuleb juba meelde Vallaku „Epp Pillarpardi Punjaba potitehas“, too tõeline šedööv eesti humoristlikus proosas.

Loetavaid, kuigi sisult tavalise-

maid novelle on Pedro Krusten andnud kogus „Vase ma käega“.

*

Värsikogude tänavuaastane valik on suurem möödudaastastest. Tiitleid võib loetella kümnekonna ümber, mõned neist juba aasta algupoolegi ilmunud. Aga enamiku on andnud ka sel alal jõuluhooaeg.

Välimuselt kaunimaks ja sisult ühtlasemaks tuleb pidada Joh. Schützi kogu „Südasuvi“. Schütz on siin, loodetavasti ajutiselt, täielikult loobunud temale varem omast jõulisest proklameerimisest ja andunud objektiivsele kujutlusele, mille tähelepandavaim saavutus pikem tsükl „Vana Tallinn“. Aga ka kogu ülejäänud luuletused, eriti värvikad kirjeldused balkanireisilt osutavad meistrikätt. Raamatu teevad eriti kauniks ja kingitusena sobivaks Heino Mugasto puugravüü-

liseb kaasa poeetilist ümberkujundust. Musikaalsest naisest on teht — ütleksin — musikaalne portree, ent siiski Herma jääb elusaks (ja veetlevaks) kujuk, kelle parapaatilised veidrusedki on usutavad. (Ainult Herma mehelepanek Uhakule tundub jällegi „acte gratuit“na“). Üldse on „Herma-motiiv“ ja „Kontserdis“ kogu romaani omapärasemaid peatükke, kuna siin tundub autori vahetu kontakt kujutetava alaga.

Ka peasangari kujuga autor näib olevat innukamalt kokku puutunud. Küll ei või saada kuigi täielikku pilti Maiste psühholoogiast juba selle tõttu, et autor on loobund nägemast teda sotsiaalses aspektis, mis kahtlemata oleks kõiki romaani tegelasi ja ka Maistet ennast seadnud loomulikumas valgustusse kui sentimentide ja aforismide kunsttulestik. Kuid ka puht-psühholoogilises väljalõikes on see küllaltki tähelepanuvääriv kaju. Autori teisikuna on tema — teiste eranditult kahtlaste meeste taustal — muidugi vooruste panipaik ning — romaani idee järgi — hümn reaalsusele, nagu sellest aru saab autor. Maiste suurimaks auahnuseks on olla „mees“, ta alateadlikuks kartuseks — et teda selleks täiel määral ei peeta. Seda mehesuse-fetiisismi teenivad mitte ai-

nult peasangar ja ta armsamad, vaid ka ta abiskeemid (Marras: „isegi sõna armastus kõlab ühe mehe suus piinlikuna“, lk. 54, „mõistlik mees h ä b e n e k s n e i d (= tundmusi) kui nõrkusi“, lk. 15; samuti Raudhammas: „naiselik nõrkus, mees h ä b e n e k s“, lk. 163) ja kogu minajutustaja argoo. Aga see 100%-i „naist murdvat“ maskuliinsust ei olegi reaalsus, vaid tavaline naise soovulm ja „psühhoanalüüsiga tutvund“ sangar leiaks sügavamal endaanalüüsil peagi sellel kinnismõtte ajureid. Samas suunas viipab ka Maiste innukas tegelemine armukadedusega ja viimase laad: uued süvipsühholoogilised tööd näitavad, et armukadedus on n a i s e l i k o m a d u s (ka meeste juures).

Päälkirjale vastavalt on romaan omamoodi kompendium armukadeduse mehhanikatpidi: huvitavate tähelepanekute ja seletuskatsete sõõr on küllaltki lai. Ent siingi ei pääse tõdengust, et kõik katsed seletada armukadedust väljaspool sotsioloogilist momenti (n. ö. armukadedus tühjas ruumis, kuigi... täisi vatsu) jäävad ainult mänglemiseks linikutega. Sest armukadeduse ürgrakuke oli naise hirm kaotada oma lapse toitjat. Hilisemate pealeehituste palged olenevad suuresti a r m u v a h e -

k o r r a t a s e m e s t. Semperi poolt fikseerit variatsioonid on väga tüüpilised: see on aste, kus armuvahekorda põimub eestkätt prestiiživõitlust, nagu see möödapääsmatu inimeste man nõrga hingelise armastusvõimega. Eriti romaanis kujundet mehe-kiivuse ilminguist alatasa vahib välja p e r e m e h e k e, mitte armastaja. Ja see on kahtlemata kirjeldet sotsiaalses olustikus tüüpiline seadumus.

Õige veetlev oleks uurimisele võtta kirjandusliku kujunduse ja tegeliku reaalsuse vahetõrkes selles „reaalsus“-romaanis, mis polegi nii lihtne. Sest samal ajal kui inimeste psühholoogiat antakse pigemini „kunstiläheduse“ kui „eluläheduse“ võtmes, lisandetakse neile väliseks taustaks siiski sotsiaalselt kindel miljöö. Ja see pole juhus, et romaan algab kõrtsis ja lõpeb buduaaris.

Maiste kuulub meie seltskonna koorekihti, ta on eduga omandand kogu Euroopa kultuuri, kuid ta tundealus valitseb siiski teat primitivism, mis laseb oletada, et kõik see kultuur on meelevaldselt istutet harimata aluspinnale. Osalt vist sellepärast ta endaanalüüs ei avasta erilisi sügavusi, hoolimata psühhoanalüüsi ja individuaalpsühholoogia küll tõsisest küll parodeerivast appi-

rid, millega on illustreeritud iga luuletus.

Joh. Barbaruse „Tulipunkt“ on õige kehakas, lehekülgedelt poole suurem meie tavalisest luulekogudest. Barbarus jätkab vormiliselt enam vähem oma vanu traditsioone, ka motiivides pole vähe kordumisi, kummatagi ei saa ütelda, et ta tunduks kulununa. Värskest ütlemissiis on palju, nagu Barbarusel alati on olnud, ja jõudu, toda Barbaruse eritunnust, ülevoolavas külluses. Selle jõu nimel käib Barbarus teinekord värsivormigagi hoolimatult ümber, aga kõigile vigadele vaatamata, mida täpsa tollipulgaga mõõtes võiks leida, on Barbaruse värsikogu niihästi sisult kui vormilt üks mõjukamaid.

Eduard Visnapuu esikkogu „Südameväski“ on otsene vastand Barbarusele. Absoluutne korrektsus värsivormis, palju „pärislühik“a, s. o. oma tundmuste ja meeleoludega teotsemist iseloomustab lühidalt seda kogu.

Hendrik Adamsoni „Kollektuspäev“ on hää näide luuletaja mitmekülgetest võimetest. Adamson on suur loodusepärane and. Ta oskab siduda oma sissemaailma meeleolurikkust välismaailmaga ja saavutada meisterlikke efekte. Ka tema on selgel kujul romantiline „pärislühik“.

Jõulueelseist debütantidest väärrib mainimist Marta Kuuse „Põhjakaares“ a l l“, mille, tõsi küll, väga heterogeenne stiil siiski lubab oletada piisavat talenti.

Peatunud pikemalt silmapaistvamate puht ilukirjanduslikkude toodete juures, olgu lubatud lõpuks viidata mõnele teosele muust laadist, eeskätt muidugi niisugustele, mis peaksid samuti kui ilukirjandus huvitama kõiki, mitte ainult mõne ala spetsialiste.

Üle hulga aastate võime nentida paari paljupakkuva esseedekogu ilummist. Joh. Semperi „Prantsuse vaimust“ on juba pikemalt juttu olnud „Üliõpilaslehes“ (nr.

9—1934). Olgu praegune tsitaat ainult meeldetuletuseks. „Prantsuse vaim“ on raamat, mis raamaturiikli omanikule au teeb.

Teine huvitav artiklite kogu on Joh. Luiga „Päevamured“. Kaheköiteline teos, mille II köide ilmus äsja. Need algupäraselt ajalehtedes ilmunud artiklid on hinnatavad oma sisurikkuselt ja mitmekesisuselt. Meie praegustes ajalehtedes selliseid ei näe. See on tõsine kirjanduslik rakendus kunst päevaküsimuste, tihti „jäädavate päevaküsimuste“ teenistuses. Lektüür, mis võib inspireerida ja liiga kitsastest „päevamuredest“ üle vaatama õpetada.

*

Tänu seeriaväljaannetele (EKS-i „Elav teadus“ ja „Suurmeeste elulood“) on aasta jooksul tõhusalt kasvanud ka meie populaarteaduslik kirjandus. Pole võimalik ruumipiidusel peatuda kõigil tiitlitelgi, nimetagem ainult mõnda: E. Laamani

võtmisest. Peasangari tundmused käivad nagu kell: ikka ainult pinnal ringi. Ja kui nad korraks näivad sukelduvat, siis ainult seks, et järgmisel hetkel võidurõõmsalt skalbina vibutada mõnda „ratsionaliseerint-gut“.

Advokaadist sangar otsib tõtt advokaatlike meetodite abil ja sellepärast ta seletab viltu ja puru kõik elava, — niipea kui kaugeneb oma minast. Psühholoogia asemel saabuvad anatoomilised loengud autori poolt serveeritava inimprae kohta...

Kui psühholoogiline analüüs jääb sageli pinnaliseks, välispidiseks, siis ei halva see veel romaani kirjanduslikku väärtust, mis üldse peitub vähem psühholoogias kui stilistikas ja üldse vormikunsti. Romaani

„Erakonnad Eestis“ ja koguteos „Eesti Kroonika 1933“ ei tohiks silmapaari vahele jääda neil, kes tahavad ühiskondlikkes küsimusis minimaalsetki asjatundmist evida. F. Puksovi „Raamat ja tema sõbrad“ on hää ülevaade raamatu ajaloost. Praktilisigi raamatuid leidub samas seerias, nii O. Keski „Uued teed toitluses“. Tähelepanu väärrib, et niihästi „Elavas teaduses“ kui „Suurmeeste elulugudes“ on hakanud ikka enam ilmuma originaalteoseid esialgsete tõlgete asemel. Et eesti autorid vastavate teoste koostamisel välismaiseist maha ei jää, seda tõestab kõige ilmekamalt „Suurmeeste elulugude“ sarjas ilmunud Justa Kurfeldti „Cervantese elulugu“.

*

Juba neljandat korda saadab K/Ü „Loodus“ jõuluks turule noorsoo-tõlkekirjandust „Kuldraamatu“ nime all. Seegi kord need 13 raamatut moodustavad imponeeriva raamatukogu ja on väärtuslikemaks ning kaunimaks kingiks, mida enesele koolieas võib soovida. Peetagu seda kingituste valikul silmas. Aga originaalseidki noorsoojuutte on ilmunud rohkesti, eeskätt „Noor-Eesti“ kirjastusel.

Lähema ja üksikajalikkuma ülevaate saamiseks peab aga neis küsimusis pöörduma küll raamatukaupluste vitriinide juurde.

Paul Viiding.

stiil on eeskujulik; selge ja kujukas keel kannab üldiselt sirgjoonelist jutustist kergelt ja võimsalt. Kui kõrvale vaatame asjaolust, et pea kõikide tegelaste keel on ühe-sugune (mis ju kõrvalkujude abstraktsuse man ei segagi) on üksikuile kirjeldustele, mõtteile ja situatsioonidele leit alati õnnelik ja vaimukas väljendus. Terves romaanis ei leidu ainult ebaselgelt formuleerit lauset, mõttejuhtimine ja sõnastik on nagu inseneri tsirkliga joonestet.

Stiili värskendab veel autorit kunagi mitte mahajättev naeratus ja pilkelust, mis sageli välja arendet omamoodu satiiriliseks jiu-jitsuks. Rosinatena elustavad kuivavõitu peasündmustikku vaimukad, ehtprantsuslikud sähvangud: Maiste kaatri pärast Elfenbein võtab veronaali, mis lõpeb kahekordse maoloputusega, inimlik üksindusevalu parodeeritakse kingamotiiviga ja palju muid nalju. Kõige selle tõttu on võimalik jutustis läbi lugeda ühe söömuga.

Rikkalikud motiivideläbipõimingu organiseerivad veel enam romaani tihket materjali ja annavad realistlikule stiilile sümbolistliku varjundi. Teoses valitseb eeskujulik kord: peasangarist kui tsentrumist suundub kõikjale mõttetundlev eksegees ja — sageli ironilised —

autoriremarginid ei jäta tõlgendamata ainustki kohta raamatus.

Aga autor oskab mitte ainult edukalt mõtiskella, vaid ka jutustada, mis on luuletajate juures üsna haruldane. Võrratut jutustamisost-kust Semper osutab romaani avan-gus, Uhaku ja Maiste tüli stseenis. Ja ka kunstikavatsuslikult kuivaks stiliseerit lõpp sulustab jutustise väga efektselt.

Kuigi autori inspiratsioonilatted tunduvad nirisevat vähem süvenemisest elusasse inimesse, kui just heasse kirjandusse, — siiski kirjanduslikud sugemed ja mõttepagas on nii osavasti ümber sulatet ning meie oludele kohandet, et pole mingit põhjust otsida romaani välismaiseid kirjanduslikke patroone, nagu seda Semperi puhul teha armastatakse.

Ka romaanisse sulatet iseseisvaid arutlusi ja sententse saadetakse siin alati n. ö. Tartu lainel. Sügavamad asjatundlikkust osutab kõik, mis öeld muusikast, toasisustusest; eriti haarav on aga 7-at peatükki moodustav mõtisklus lembest ja reaalsusest. Ning romaani ette paigutat saate-sõna oma kõige paremas mõttes inseneriilikude lausetega ning lõppu ja ridade vahele talletet autori credo-vihjetega kõlab otse klassilise-na, väärrikalt päädets seda stilis-tiilist meisterteost.

Vilmar Adams.

„Seitse venda“

Eesti Draamastudio külaskäigu-entendusena Tartus.

Aeksis Kivi rahvatükk 7-mes pil-dis H. Kallio ja F. Tuglase drama-tisering.

Dekoratsioonid: Pärn Raudvere. Lavastus: K. Otto.

Soomes käesoleval sügisel valit-senud Aleksis Kivi vaimustusest ja kultusest ulatus „Nõmmekingsep-pade“ lavastuse, mõningate artiklite ja teoste kaudu nõrk kaja teisele poole lahte. Eesti Draamastudio, võtnud ringreisutükina repertuaari A. Kivi „Seitse venna“ dramatisee-ringu, kujuneb nüüd meil tähelepan-davaimaks tõrvikukandjaks Soome suure kirjaniku kuulsuse levitamisel.

Meid ei huvita aga niivõrt Kivi kuulsuse ringi laienemine, kuivõrt Kivi elava eeskujuna, kirjanikuna, kes näitab oma loomingus, et kirja-nik pole vaid toetust ja pealiskaud-set tähelepanu pälviv isiksus, vaid inimene, kes juhib, kes annab ideid, kes kannab ning kujundab rahva hinge ning vaimu.

„Seitsmes vennas“ kui romaanis ei puudu kasvatav ja õpetav joon. Näidatakse soome-sugu rahvaste

ürgloomuse painutamist tsivilisat-siooni ja kultuuri vitsa alla. Nomaadist saab adra taga sammuja.

H. Kallio dramatiseeringut luues on teinud õieti, et omistas vähem tähelepanu kasvatavale joonele, va-banedes nõnda moraalitsevast inalusest. Rida iseseisvaid pilte suuda-vad anda küllaltki tabavalt „Seitsme venna“ vaimu. Esimene pilt „Juko-las“ näitab vendi kosjanõu pidamas, teine viib neid kõstrimajja A-B-C-d uurima, kolmas Sõnnimäele taplema, neljas põlismetsade varju Impivaa-rale, kus tühjust tülist süttis saun ja viimases pildis tulevad nad aastate pärast, juba tsiviliseerunuina Juko-lasse. Seitse venda on saanud ühis-kondlikult mõtlevaiks inimesiks, eda-sipüüdjaiks ja alistunud ümbrusele.

H. Kallio dramatiseeringu eestis-taja F. Tuglas pole piirdunud ainult tõlkimisega — vaid nagu kava saate-sõnas öeldakse: „restaureerinud Kivi teksti, tihendanud ja puhastanud teksti, lühendanud ja viimistlenud vaatusi“. Peale kõige muu on Tug-las andnud kaks täiesti uut pilti: Hiiukivil ja teistkordselt „Impivaa-ral“. Esimese, mis näitab seitsme

venna võitlust Viertola mõisa härgadega, jättis lavastaja ära ja toimis õieti. Teine lavastati, ent aitas vaid niikuinii kaua kestnud tükkki veelgi venitada. Tundub õieti mõttetuna selline teiste loomingu omapärastamine. Kunst peab olema nauding, ent mitte piin. Moodne tundeinimine talub kolm, kõige enam kolm ja pool tundi intensiivset kunstinaudingut. Mis üle selle, on kurjast. H. Kallio dramatiseering koos F. Tuglase täiendustega ulatab aga ainult neljale ja poolele tunnile.

Tüki selgroo moodustavad seitse venda ja Draamastuudio peres leidub mehi, kes on suutelised neid ühes küll söövaid ja kisklevaid, ent siiski tugevat omapära pitserit kandvaid tüüpe looma.

Vastutusrikkamana sammus vendade eesosa vanim Juhani. Mängis R. Randviir (end. nimega Rutoff) ja tõesti nõnda nagu ütleb tekst: „Juho manab, maja kajab, tuld ja tõrva välja ajab. Juhani, see parem poju.“ Järgmise venna Aapo osa seisis R. Opsula kätes. Ta pidi olema Salomon tasakaalu ja tarkuse poolest ning täitis oma osa, jäädes aga paiguti õõnsaks. Tuoma tüübi, kes „seisab nagu sammus, kuulab vait kui vaba lammas“ pakkus ilmekalt A. Suurorg (end. nimega Grosthal). Vagatseja ja õhkaja „Jukola ülemrabi“ Simeoni kujule andis elu A. Himbeck. Sõjakas Timo leidis lavas elustaja V. Alevis, ürginimeselik, neandertaalase peaga Lauri G. Kaljolas. „Väike Eero, kius ja tüli, talu klähviv karjapeni“ oli sõna tõsisem mõttes R. Tarmo (end. nimega Rud. Klein). Näitlejal oli siin osa, kus ta oma kiirusele, temperamendile ja hoole sai vaba voli anda. Seitsme venna kohta trupina ei saa ütlemata jätta, et hoolimata paljust liikumisest, oli nende kogumäng väga mõõdukas, kõik tüübid jäid mällu inimlikena, mitte groteskseina ega karikatuurseina. Vendade ürgne kangekaelsus ja sõnnina põrnitsemine leidis parima väljenduse kolmandas pildis, kus Toukola poisid laulsid pilkelaule. Üleminek vaikivast olekust raevutseva vihani leidis ilusa miimilise väljenduse. Piltidest tervikuna aga pääsis imponeerivamana esikohale tseen Impivaarasuunas, peamiselt R. Tarmo ja R. Randviiri suurepärase koosmängu arvel.

Väikse kõrvalhüppena märkigem sauna laval ja hiljemgi iseenesest mõistetavana tunduvat alastimängu ja mitmekordset aluspükste jalgaajamist ning äravõtmist. Mis aga ütlesid meie moraal- ja kõlbluse-

preestrid ning preestritarid, kui nõnda oleksid Impivaara sauna laval mänginud seitse n a i s t ?!

Ka teised ansambliisse kuuluvad osalised olid sobivad lüüdi mängu ühtluses. V. Sooservalt loodud köstri kaju nii koolis kui ka lõppstseeni jutluses neist meelde jäävam. Ta pakkus ekstrakti kohtlasest maaköstri tüübist, ainult iseloomustav pääsis maksvusele, koorus nagu iva kaunast. Taela-Matti (A. Mägi) serveeris südamlukku rahvapärast nalja ning Mizzi Möller Venla osas tõen-

das, et suudab hästi noort plikatki mängida.

Kui arvestada, milliste raskustega on seotud rändteatri dekoratsioonide vedu, millist pingutust nõuab näitlejailt mäng võõrastes oludes, külmadel maalavadel, siis tuleb tõesti draamastuudiolaste indu ja taht austada, andes neile meie lavakunsti sangarite nime.

„Seitse venda“ heas ja tasakaalukas lavastuses, mõjusid värskelts ja teatriinimesele viimase aja verevaeste lavastuste hulgas tervenda-valt. *Ed. W. S.*

Riia Vene teatri külalissetendus.

Võõras laps. V. Svarkini näidend 3 vaatuses, 5 pildis

Kontaktisattumine praeguse Venemaa näitekirjandusega toimub meil harva. Faiko „Mees portfelliga“ oli üks vähesed Nõukogude näidendeid, mida oleme näinud minevat üle eesti lava. Tallinna Töölisteater on andnud neid enam, nende seas ka Švarkini „Võõras laps“.

Mäletan, see näidend ei jätnud kuigi hea mulje. Tundus palju šabloonsust, labasust, lihtsalt igav — ning olin selle mängukavvavõtmisest pea sama hämmeldunud kui Gorki „Tormi eel“ kavvavõtmisest. Läksin seepärast vaatama riialaste ettekannet teatava eelarvamusega ja... olin üllatatud. Venelaste ettekandel näidend võitis ja võitis ilmselt. Vaatamata „Võõra lapse“ vähesele kunstiväärtusele — lavateosena on tal küllaldaselt lünki ja pinnapäalsust — kujunes ta jälgimine üsnagi lõbusaks õhtu möödasaatmiseks. Näidendi menu tõstis eestkätt muidugi see, et polnud tegemist tõlkega ja et venelast mängis venelane ise. See oli õige viimisteldud mäng, kujud said sulavust, ilmekust, nad olid märksa plastilisemad kui Töölisteater. Ning mis peasi: näidendi piitsutatud remargid, mida leidub pea igas teises lauses, pääsesid maksvusele ja sellega ühes võitis näidend tunduvalt. Eriti lustakad ning satiirilised-paroodilised Pertčatkini serenaadi sõnad viisid publiku suisa naeruturtsatusisse.

Üksikosalisist mängis laitmatult vanaaegist emakest Melnikova, kellele sama suutelikkusega assisteeris lava-abikaasana Astarova. Ruts Bauman — Töölisteatri tundus vaid paaris stseenis kuidagi enam koomilisemana. Manjat pea võrdse elaaniga mängisid nii Tšaadajeva, kui ka Lency Rõmme r. Isesugusiks ja erinevaiks kujunesid näidendi inseneri osad siin ja Töölisteatri, amatmoodi huvitavad mõlemad. Ham-batehnik Pertčatkin riialaste redaktionis oli palju realistlikum kui Põl-

la liialt groteski kalduv kujundus. Venelaste ettekandel kaldus aga liialdatud groteski ämmaemanda osakandja. Üliõpilase-praktikandid — Dolin ja Nevski — andsid oma paremat näidendi lõppuole. Eriti hea oli Nevski oma abielu ettepaneku stseenis. Štšerbatsjeva ja Välbe Manja sõbratarina olid kujud, mis suurel määral langesid ühte. Aleksandrova Raja rahuldus, sellal kui ta isa osamängija — Unger — ainsa faux-pas-na kogu näidendi kestusel — oli absoluutselt nõrk ja võimatu.

Üldiselt huvitav õhtu ja ometigi tahaks, et järgmine kord riialased meid küllastaksid mõne raskekaalulisema näidendiga kui käesolev, milles õige vaimukaile sõnapiitsutustele tuleks lisaks tugevam kompositsiooniline ja süzeeline kanjejääd.

Linda Künnapas.

EVA 25tk. 35s.

Selle 1923a. peate püsinud kuksuspaberessi kohta maksab vana tõde~

„VANA SÖBER ON PAREM KUI KAKS UUT.“

© 1923 „FEBOL“

Üliõpilaskonna käsipalli kroonika.

Käesoleva semestri alul muudeti üliõpilaskonna käsipalli esivõistluste senimaksvat süsteemi. Nüüd on meeskonnad jagatud eri, A ja B klassi. A klassi kuulub viis meeskonda, kelledest iga aasta langevad kaks viimast B klassi, kuna kaks B klassi esimest pääsevad A klassi. A klassis saavad mängida ainult need üliõpilased, kes peale 1. jaanuari 1933. a. pole võtnud osa käsipalli liiduklassi võistlustist.

Praegu kuuluvad A klassi:

Korvpallis — EÜS Põhjala, ÜS Liivika, korp! Fr. Livienensis, korp! Rotalia ja korp! Vironia.

Võrkpallis — ÜS Raimla, korp! Fr. Estica, korp! Fr. Livienensis, korp! Rotalia ja ÜS Liivika.

Eriklassi meeskondi on meil vaid üksikuid, seepärast ei saa mängu viia läbi esivõistluste sarjas. Et anda aga ka eriklassi meeskonnale esinemisvõimalusi, selleks muretsetakse neile mängu Läti, Poola j. t. maade üliõpilaste meeskondadega. Neist toimusid juba võistlused Läti üliõpilastega 22. ja 23. nov. Tartus. Edaspidi kavatakse korraldada veel võistlusretki Lätisse ja Poolasse.

Võistlushooaja avamine toimus korp! Fr. Estica poolt korraldatud sõprusmängudega.

Pühapäeval, 14. oktoobril. — 1) Võrkpallis kohtusid korp! Rotalia ja korp! Fr. Estica. Võitis esimene — 2:1 (geimid — 9:15, 15:10 ja 15:4). 2) Naiste võrkpallis korp! Indla suutis võita Tartu Võimlemise Seltsi naiskonda üle noatera — 2:1 (geimid — 15:5, 4:15 ja 17:15). 3) Meeste korvpallis korp! Fr. Estica eriklassi mängijatega täiendatud meeskond võitis EÜS

Põhjalat — 41:35 (poolaeg — 19:13). Väljapaistvamaks mängijaks osutus ksv! Dolf (Põhjala), kes üksi saavutas 24 punkti.

Laupäeval, 3. novembril — kohtusid sõprusmängudes: 1) Meeste võrkpallis ÜS Raimla tuli võitjaks korp! Rotalia üle tagajärjega — 2:0, (geimid — 15:6 ja 16:14). 2) kohtusid naiste võrkpallis korp! Filiae Patriae ja korp! Indla. Korp! Filiae Patriae naiskond uute mängijatega tuli võitjaks ülekaalukalt — 2:0, (geimid — 15:6 ja 15:11). 3) Põnevaimaks mänguks kujunes kohtumine EÜS Põhjala ja ÜS Liivika vahel meeste korvpallis.

Esimesel poolajal on ÜS Liivika kõvasti ees, kaotades aga siiski mängu — 28:25, (poolaeg ÜS Liivika kasuks — 16:5). Eriti teisel poolajal oli EÜS Põhjala paremus ilmne.

Laupäeval, 10. novembril — algasid üliõpilaskonna esivõistlused. 1) Meeste A kl. võrkpallis ÜS Raimla võitis korp. Fr. Esticat — 2:0, (geimid — 15:8 ja 15:8). 2) Naiste A kl. võrkpallis kohtusid käesoleval semestril teiskordselt korp! Filiae Patriae ja korp! Indla. Võitis

jällegi esimene — 2:0, (geimid — 15:10 ja 15:7). 3) Meeste A kl. korvpallis kohtusid vanad rivaalid EÜS Põhjala ja korp! Fr. Livienensis. Tasavägises mängus peab korp! Fr. Livienensis kapituleeruma — 31:29 (poolaeg — 13:11).

Laupäeval, 17. novembril — jätkusid esivõistlused. 1) Meeste B kl. võrkpallis korp! Vironia võitis ÜS Raimlat — 2:0, (geimid — 15:12 ja 15:2). 2) Meeste B kl. korvpallis pidi toimuma kohtumine E. Ü. S-i ja korp! Fr. Estica vahel. Kuid E. Ü. S-i loobumise tõttu anti võit korp! Fr. Esticale, ning mängiti sõprusmäng, mille võitis EÜS — 58:20 (poolaeg — 14:14). 3) Meeste A kl. korvpallis võitis korp! Fr. Livienensis korp! Rotaliat tagajärjega — 28:20, (poolaeg — 10:9).

Reedel, 23. novembril — Eesti-Läti üliõpilaskondade vaheliste käsipallivõistluste eelmänguna toimus B kl. võrkpallis kohtumine korp! Sakala ja ÜS Liivika vahel. Nõrgavõitu mängu võidab korp! Sakala — 2:1 (geimid — 15:10, 14:16 ja 15:12).

Laupäeval, 24. novembril — jätkuvate Eesti-Läti käsipallivõistluste puhul kohtusid B kl. korvpallis korp! Fr. Aeterna ja EÜS. Kiiretempolises mängus võitis esimene — 26:11 (poolaeg — 11:4).

Pühapäeval, 2. detsembril — toimusid käesoleva semestri viimased võistlused. 1) Meeste B. kl. võrkpallis ÜS. Raimla võitis E. Ü. S-i meeskonda — 2:1, (geimid — 11:5, 15:8 ja 15:11). 2) Meeste A kl. võrkpallis kohtusid ÜS Liivika ja korp! Rotalia. ÜS Liivika meeskonna ennastsalgava mängu tulemusena lõpeb võistlus eelmainitu võiduga — 2:0, (geimid — 15:12 ja 16:14). 3) Meeste B kl. korvpallis korp! Sakala krobeda, jõulise mänguga võitis üllatuslikult korp! Fr. Esticat — 44:28, (poolaeg korp! Fr. Estica kasuks — 19:15). Nime-tamisväärt oli ksv! Vanaase (Sakala), kes oli liikuvaim mees väljal, saavutades ka 14 punkti.

Esivõistlused jätkuvad pääle jõuluvahega.

Hg.

AKADEEMILISI TEATEID

SIISKI VÕIMALUS TEADUSKONDA VAHETADA.

Nagu ülikooli sekretäriaadist teatatakse, ei vasta tööle ajakirjanduses olnud teade, nagu oleks tuleval semestril üldse võimatu teaduskonda vahetada, küll on aga teaduskonna vahetamine seotud suuremate raskustega.

ÜLIKOOLI LÕPETASID:

FILOSOOFIATEADUSKONNAS: Edith Pihlemann, Nikolai Rimmel, Ellen Serm, Rudolf Kulp (cum laude). Viimane omandas mag. phil. astme magistritööga „Oleva probleem Gustav Teichmüleriil“. Oskar Ojasson.

LOOMAARSTITEADUSKONNAS: Hans Peips.

UUS MAGISTER.

Magistridiplomi füüsika alal omandas Reinhold Nilberg (magistritöö „Omaiduktsioonide mõõtmine“).

TEADUSLIKUD STIPENDIUMID.

Teaduslikku stipendiumi pikendati mag. phil. E. Pässile ja mag. phil. A. Reismannile.

Tallinna Linnavalitsus kinnitab teaduslikku stipendiumi pikenduse Valter Nõgesele (Tallinna linna stipendium Tartu Ülikooli 300:nda aastapäeva puhul).

KINNITATI.

Riigivanema otsusega 6. dets. 1934. a. kinnitatakse prof. dr. theol. Otto Seesemann Tartu ülikooli usuteaduskonna Uue Testamendi õppetooli korraliseks professoriks kaheks aastaks, s. o. kuni 31. detsembrini 1936. a.

Sama päeva otsusega kinnitatakse Tartu ülikooli geograafia õppetooli erakorraline professor dr. phil. A. Tammekann korraliseks professoriks samale õppetoolile.

Riigivanema otsusega 6. dets. 1934. a. täidetakse ajutiselt Tartu ülikooli õigusteaduskonna majandusteaduse osakonna käätisõpetuse professor dotsendiga ja kinnitatakse dotsendiks nimetatud õppekohale mag. rer. oec. Eduard Poom kolmeks aastaks.

Väikeloomakasvatuse kabineti abiassistendi E. Raudsepa teenistusaega pikendati.

Ühenduses tehnikateaduskonna korraldamisega kinnitas HSM ülikooli esitisel senise „Teoreetilise füüsika seminari“ ümbernimetamise „Teoreetilise ja tehnilise füüsika laboratooriumiks“ ja järgmised uued asutised: „Geodeesia Kabinett“ ning „Tehnilise mehaanika ja raudkonstruktsioonide kabinett“. Viimased kaks asutist leiavad ruume Tartu linna poolt kasutada antavas majas Gildi uul. 8. Kõigi nende sisseseadmisel ja korraldamisel kasutatakse juba olemasolevaid seadeid senistes ülikooli asutistes.

Ametisse kinnitati edasi: Närvikliiniku nooremaks assistendiks V. Üprus, kohtuarstiteaduse inst. noor. assistendiks Helene Väär, anatoomia inst. ajut. demonstraatoriteks J. Sprenk ja A. Hunt; ülemaäraliseks abiõppejõuks arkeoloogia kabineti juure mag. R. Indreko, musikaõpetajaks E. Võrk, assistendiks tehnilise mehaanika alal ins. H. Ongo, tehnilise joonestamise alal ins. L. Tepaks; anorg. keemia laboratooriumi vanemaks assistendiks A. Laur; sama laboratooriumi nooremaks assistendiks E. Krusenberk, füüsikalise keemia laboratooriumi noorema assistendi kohusetäitjaks P. Prosovitš, sama laboratooriumi ajutisteks abiõpetajateks H. Kasevits ja Erika Talts; orgaan. keemia laboratooriumi noor. assistendiks mag. J. Põllumann, Tähetorni laborant-technikuks P. Simberg, matemaatika instituudi aj. abiõpetajateks Alma Ruubel ja R. Aavakivi, zooloogia inst. noor. assist. kohusetäitjaks H. Mühlberg, geoloogia kabineti van. assistendiks V. Paul.

VABASTATI.

Ametist vabastati omal palvel anorg. keemia laboratooriumi noor. ass. E. Umbliia, ametiaja lõppemisel patol. inst. prosektori k. t. H. Madisson ja närvikliiniku aj. ass. G. Martinoff.

Dots. A. Rängel, kes käesoleva aastaga haiguse tõttu lahkus ülikooli teenistusest, vabastati õppe-

sepikojaga juhataja kohalt; ajutiseks juhatajaks kinnitati prof. K. Saral.

TÄITMISELETULEVAID DOTSENTUURE.

Filosoofiateaduskond asub filosoofia ja pedagoogika dotsenturi täitmisele, samuti matloodusteaduskond teede ehituse professori täitmisele.

Mõlema õppetooli täitmisele asumise algtähtpäevaks kinnitas ülikooli Valitsus 15. dets. s. a.

UUSI DEKAANE JA TEADUSKONDADE SEKRETÄRE.

Uueks õigusteaduskonna dekaaniks valiti prof. E. Ein, sekretäriks dots. N. Kaasik ja abisekretäriks dots. E. Poom.

Arstiteaduskonna sekretäriks tulevaks aastaks teaduskond on valitud patoloogia ja ortopeedilise kirurgia dotsendi dr. med. B. Jürgensi. Seni oli arstiteaduskonna sekretäriks prof. V. Vadi.

Mat.-loodusteaduskond valis teaduskonna kogu koosolekul uueks teaduskonna sekretäriks matemaatika dotsendi dr. phil. nat. J. Nuudi. Seni oli matemaatika-loodusteaduskonna sekretäriks prof. A. Tammekann.

Filosoofiateaduskonna sekretäriks on valitud edasi eesti ja naabermaade muinasteaduse prof. mag. phil. H. Moora.

Loomaarstiteaduskonnas valiti sekretäriks edasi veistehaiguste dotsent dr. med. vet. J. Karlson.

Põllumajandusteaduskonna sekretäriks valiti teaduskonna koosolekul edasi loomakasvatuse prof. dr. agr. J. Mägi.

UUS ÕPPEASUTIS.

Mat.-loodusteaduskonna ja ülikooli nõukogu otsusel ning HSM kinnitusele on selle teaduskonna tehnikaosakonna juure asutatud uus õppeasutus „Masinate konstruktsioonide ja tehnilise joonestamise laboratoorium“, asukohaga Rüütli ja Gildi uuli nurgal Tartu linna poolt tehnikaosakonna jaoks antud ruumes. Laboratooriumi ajut. juhatajaks kinnitatakse ülikooli Valitsus dipl. ins. K. Grimm'i, kes täidab õppeülesandeid masinate üldõpetuse ja tehnilise joonestamise alal.

UUS ÜLIÖPILASSELTS.

Ülikooli Valitsus kinnitas senise üliõpilaskogu „Valvila“ põhikirja muudatuse, mille järgi see organisatsioon muutub üliõpilasselts „Valvilaks“.

ÜLIÖPILASKONNA JUHATUSE OTSUSEID.

Otsustati loobuda üliõpilasvahe- tusest Saksa üliõpilaskonnaga.

Edasi otsustati anda mandaat Rahvusvahelise Üliõpilasliidu Bordeaux' kongressist, mis toimub 27. dets. s. a. — 2. jaanuarini, Läti üliõpilaskonna esindajale Rittersile, kes konverentsile sõidab. Mandaadid otsustati temale anda SELL kesk- büroo konverentsil ka Soome ja Leedu poolt. Kongressil valitakse muu hulgas uus liidu president.

Samuti otsustas üliõpilaskonna juhatus põhimõtteliselt ära eelmiste aastate eeskujul

KÖNELENNU KORRALDA- MISE

24. veebruari puhul. Kõnele- nnu teostamine ja eeltööde tegemine, mis juba osalt alanud, on pandud kultuurtoimkonnale. Küsimuse koh- ta oli saanud ministri abi Kukkel- t asjakohane kiri.

AK. MEESKOOR KONTSERT- REISULE PÕHJA.

Akadeemiline meeskoor, milline on ka üliõpilaskonna esinduskoor, kavatseb tuleval kevadel teostada kontsertreisi Põhjamaadesse — Daani, Norrasse, Rootsi ja Soome. Üliõpilaskonna juhatus otsustas sel puhul kontsertreisi põhimõtteliselt pooldada, kuid ei saa ainelist toe- tust koorile summade puudumisel lubada. Kontsertreis, mis oleks õieti koori vastukülaskäik Eestis viibinud üliõpilaskooridele, teostuks aprillil.

USKLIKKUDE ÜLIÖPILASTE ÜHINGU

põhikiri, milline üliõpilaskonna ju- hatusel seisukohavõtmiseks teist korda kõne all oli, otsustati pike- mate arutluste järele eitavalt.

ÜLIÖPILASKONNA TEGE- LASTE JÕULUPUU.

13. skp. korraldati Üliõpilaskon- na Edustuse liikmete ja ametnikku- de poolt jõulupuu. Osavõtjaid oli üle 20-ne. Helde jõuluvanana oli saanud „jõuluvanade kongressi“ poolt saadetuna ksv! E. Sitska, kes jagas ohtralt kõigile „hädavaja- likke“ kinke.

SÕPRUSLEPING LÄTLASTEGA.

Korp! Ugala on sõlminud sõp- ruslepingu Läti korporatsioon Tre- vetiaga. Pidulik allakirjutamine toimus 15. skp. Riias.

AUHINNATÖÖD KARSKUS- KÜSIMUSIST.

Eesti Karskusliit koos Akadee- milise Karskusühinguga kuulutavad käesolevaga välja 3 stipendiumi à kr. 100.— järgmistele teemade läbi- töötamiseks (iga teema kohta 1 sti- pendium):

1. Alkoholikute paran- damise võimalusi ja kogemusi sel alal välismail. Töö tuleb teha prof. L. Puusepa juhatusel ja peab andma ülevaate vastavaist üritusist välismail ja Ees- tis ning nende saavutustest.

2. Kohalik keeluõigus välismail ja Eestis. Töö tuleb teha prof. A. T. Kliimanni juhatusel ja peab andma ülevaate kohaliku keeluõiguse tähtsamatest teostusvormidest ja kogemustest sellega paaris välisriigis ja Eesti Vabariigis.

3. Võitlus alkoholi joo- gi- ja müügikohtadega Eestis 1900—1915 (peamiselt aja- kirjanduslikkude allikate põhjal). Töö tuleb teha prof. H. Kruusi juhatusel ja peab andma ülevaate (peamiselt ajakirj. allikate põhjal) Eesti seltskonna omaalgatuslikust võitlusest alkoholi joo- gi- ja müügi- kohtadega nimetatud ajavahemikul.

Tööd tulevad lõpetada hiljemalt 1 aasta jooksul. Stipendiumi võivad saada kõik Eesti Vabariigi kodani- kud. Ühesugustel eeldustel on ees- õigus neil, kes kuuluvad mõnda karskusorg-i. Stipendium maksetak- se välja ainult sel korral, kui töö on tööjuhtinud asjatundja hinnan- gu kohaselt E. Karskusliidu juha- tuse poolt tunnustatud rahuldavaks. Stipendiaadi määrab saanud soo- viavalduste põhjal kindlaks Ak. Karskusühingu juhatus ja kinnitab Eesti Karskusliidu juhatus. Auto- ril jääb õigus töö avaldamisel saa- da honoraari. Isikud, kes soovivad ülalnimetatud stipendiumi saada, palutakse esitada kuni 15. jaan. 1935

kirjalikud sooviavaldused (ühes aad- ressi, hariduskäigu ja seniste töö- de äramärgimisega) Akadeemilise Karskusühingu juhatusele Tartus, Gustav-Adolfi 18.

VIII NOORSOOKARSKUS- KONGRESS

peetakse Tartus 28.—30. detsemb- rini. Kavas on rida aktuaalseid päe- vaküsimusi. Nii „Noorsooliik- kumise organisatsiooni vormist tulevikus“ on palu- tud kõnelema siseministri abi H. Kukke ja E. Noorsoo Karskusliidu esimees F. Olup, „Vanade ja noorte suhe noorsooliik- kumises“ — palutud HaSomini esindaja ja õpet. H. Mark, „Võit- malusi karskustöös“ — õpil. A. Rosental ja üliõpil. O. Ibius, „Noorsooliikumise Un- garis“ — ungari üliõpil. Béla Käl- män. Ülevaate E. Noorsoo Kars- kusliidu tegevusest annab Liidu pea- sekretär E. Treu jne.

ÜLIÖPILASKONNA LOTERII LÖPPLOOSIMINE.

16. skp. toimetati loterii lõpp- loosimist. Peavõit on langenud pile- tile nr. 68.206, mis olnud müügil Tallinnas ja Türil. Võitja isik ei ole veel selgunud. Suuremad võidud langesid järgmistele piletinumbri- tele:

Peavõit — 15.000 krooni — pile- tile nr. 68.206, 1000 krooni piletile nr. 626, 500 krooni piletile nr. 16.911, 250 krooni piletile nr. 12.438, 100 krooni piletile nr. 61.399, 100 krooni piletile nr. 81.280, 50 krooni piletile nr. 13.241, 50 krooni piletile nr. 31.401, 50 krooni piletile nr. 56.046 ja 4 25-kroonist võitu pile- titele nr. nr. 34.501, 57.818, 63.105 ja 83.760.

Võitude väljamaksmine algab peale ametliku võitude nimekirja koostamist, s. o. 4—5 päeva pärast. Kunas peavõit välja maksetakse, ei ole praegu veel teada.

HELSINGI ÜLIÖPILASKONNA STIPENDIUM

tulevaks semestriks on määratud stud. jur. Anna Uuessonile (Filiae Patriae).

4. CIE AKADEEMILISED TALI- SPORDI VÕISTLUSED

peetakse St. Moritz's 4.—10. veeb- ruarini 1935.

II RAHVUSLIKU KASVATUSE KONGRESS

peetakse 2. ja 3. jaan. 1935 Tallin- nas. Kongressi kava on toodud meie lehe 9. numbris.

EKL'I STIPENDIUM.

Eesti Korporatsioonide Liit on määranud 400-kroonise stipendiumi ühele soome üliõpilasele, kes oma osakonna kaudu on sõprusliidus

EKL'i organisatsioonidega või kuulub Keskiuomalainen Osakonda.

TÄIENDUSEKS

eelmises „Üliõpilaslehes“ avaldatud laureaatide puhul teatame, et lau-

reaat stud. phil. Valter Püss kuulub Ü. S. Concordiasse, samuti ksv! Aleksander Joakimov, kes ekslikult märgitud EÜS'i kuuluvaks.

Ilmub 13 korda aastas. Tellimishind 3 krooni aastas, 1½ krooni semestris.

Vastutav ja peatoimetaja: Karl Päril. Tegevtoimetaja: Jaan Ots. Toimetuse liikmed: V. Hanson, H. Pello.
Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

„Postimehe“ trükk, Tartus 1934

Konditriäri Kõju!

HELISTAGE 9-46 JA
TEIE SOOVID TÄIDetakse
10 MIN. JOOKSUL

J. Lill Riia 11

Rõõmsaid pühi!

jalanoõusid

ostate

K. Konseni saapakauplusest

Tartus, Riia t. 18, telefon 12-85.

MOODSAID JA
ELEGANTSEID

TERMOL

*ilu-
ravi*

TERMOL
KREEM
SEEP JA
PUUDER
ON PARIMAD
ILURAVI VA-
HENDEID, MIDA
TUNTAKSE.
PROOVIGE M. OTSUSTAGE

Eelolevaiks pühiks
soovitan

maitserikkaid
torte,
kooke,
küpsiseid,
kohvisalu,
pirukaid jne.

Tellimised täidetakse
kiirelt ja korralikult.

AUGUST UNIVER

Tartus, Rüütli tän. nr. 16, telefon 10-69.

ILMUS

AUG. ANNI

F. R. KREUTZWALDI „KALEVIPOEG“ I

**Kalevipoeq
eesti rahvaluules**

266 s. lk. saksakeelse referaadi, 15 kaardi
ja 6 pildiga kriitpaberil. Hind 4 kr. 50 s.

Kuigi „Kalevipoja“ ilmumisest on möödunud juba kolmveerand aastasada, ei ole seni ikka veel täit selgust sellest, mis õieti „meie rahvuslikus suurteoses“ on Kreutzwaldi oma ja mis teadis Kalevipojast eesti rahvas. Nüüd viimaks on hakanud ilmuma drnd. Aug. Anni kümneaastase töö viljana uurimus, mis meie rahvuseepose allikate, ta sünniloo ja esteetilise iseloomu on võtnud süstemaatilise käsitluse alla. Kõige huvitavam sellest tohiks olla praegu ilmunud esimene osa, kus antakse põhjalik ülevaade kõigist Kalevipoja nimega seotud rahvapärimumustest Eestis ja ühtlasi nende suhetest soome, vene, germaani ja teiste rahvuste pärimumustega. See on teos, mis peaks huvitama iga rahvusteadlikku eestlast.

Raamatu hinna sissemaksmisel posti jooksvale arvele nr. 20-36 saadetakse kätte saatukuludeta.

Eesti Kirjanduse Selts, Tartus.

KOHASEID

**jõulu-
kinke**

nagu: **elegants. daamide**

käekotte, rahataskuid, portfelle, kohvreid, koolil. portfelle, nahakaunistustöid, albume, aadresskaani, laua-, ja taskuplokke, kirjutuslaua mappe, kaardi- ja paberossikarpe jn. jne.

Suures valikus odavate hindadega soovitab

O. ZIMMERMANN

Tartus, Suurturg 4. Tallinnas, Harju tän. nr. 34. Pärnus, Rüütli tän. nr. 41.

SOOVITAME PÜHIKS
SUURES VALIKUS

**mesi- ja
piparkooke**

PEALE SELLE KÕIKI TEISI
PAGARI- NING KONDIITRISAADUSI PARIMAS
HEADUSES. TELLIMISED
TÄIDETAKSE KIIRELT.

Pagari ja kondiitriäri
P. Potsep

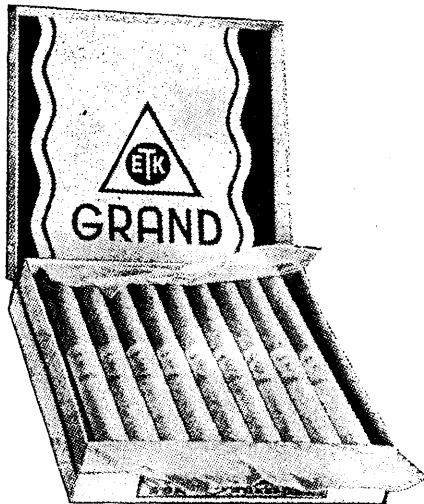
Tartu, Ülikooli tän. 34. Kõnetr. 12-79.

Pühadeuudis

20 tükki
40 senti

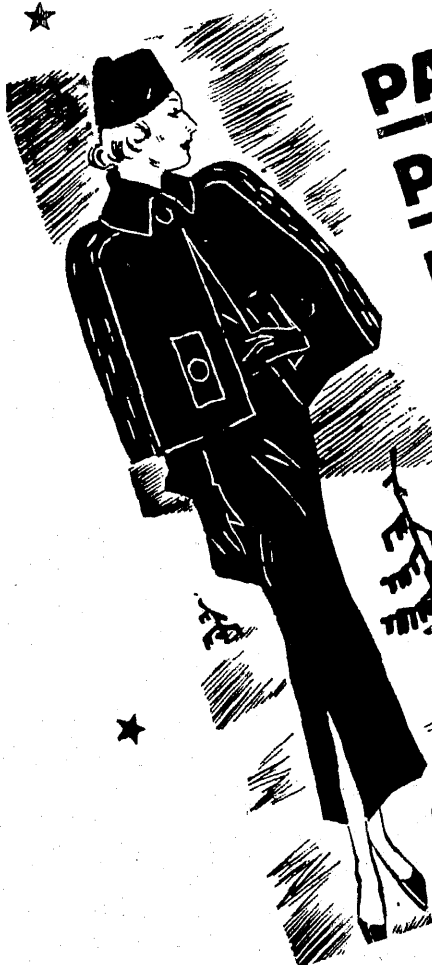

paberossid

ERILISE MEETODI JARGI
KOOSTATUD TUBAKASEGU

HÄA MAITSE
MEELDIV AROOM
NAGUS PAKEND

PARIM
PÜHADE
KINK

KLEIDI-, VOODRI-
JA PESURIE,
TRÜKKRIIE JA
SALLID, MOOD-
SAD COTTON-
SUKAD, SOKID,
PITSID, PAELAD,
TRIKOOPESU JNE.

MEIE VABRIKU
TOODEIEST

A-S. O. KILGAS
VABRIK: TALLINN, VOLTA 3.

PEAPANK TALLINNAS

Aktšiaselts

Tartu Pank

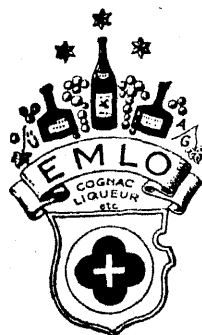
O S A K O N N A D
TARTUS, PÖLTSAMAAL

Coimetab kõiki
pangaoperatsioone

KORRESPONDENDID KÕIGIS KODUMAA LINNADES

PANGAÜHENDUS LONDONIS: THE BRITISH OVERSEAS BANK LTD.

Likööri- ja
napsivabrik

«EMLO»

TALLINN
Pikk tän. 17
Telefon 431-08

Kõrges hääduses konjakid
liköörid
napsid

WHISKY: White Horse ja
Black & White

Saadaval igas veinikaupluses ja restoranis Eestis.